



SORSELE KOMMUN
SUORSÁN TJEÄLDDIE

Fördjupad översiktsplan

Ammarnäs 2030



OM DEN FÖRDJUPADE ÖVERSIKTSPLANEN

STATUS: Antagandehandling

DATUM: 2019-11-25

UPPDRAGSGIVARE: Kommunstyrelsen

PROJEKTLEDARE: Henrik Sjöberg

STYRGRUPP

Therese Brännlund, GIS-ingenjör

Jan Fransson, enhetschef miljö/bygg/räddning

Therese Lundin, kommunikatör/grafisk formgivare

Henrik Sjöberg, samhällsplanerare

Pia Sjöberg, politisk representant

Simon Sundström, teknisk chef

Pär Röckner, fritid- och kulturchef

Kjell Öjeryd, kommunalråd

TJÄNSTEMANNAGRUPP

Sara Grundström, kommusekreterare

Erika Hjukström, näringslivsutvecklare

Annika Lindberg, miljöinspektör

Ann-Catrine Magnusson, byggnadsinspektör

Åsa Skum, samisk koordinatör

Michael Wesslander, enhetschef fastighet

Grafisk formgivning: Therese Lundin

Fotografier: Se bild för fotografangivelser

MKB/Hållbarhetsbedömning: Erik Sundkvist

Kartor: © Lantmäteriet, Sorsele kommun

Tryck: Lule Grafiska

ADRESS

Sorsele kommun

Burevägen 4

924 31 Sorsele

Växel: 0952 - 140 00

Fax: 0952 - 142 93

E-post: kommun@sorsele.se

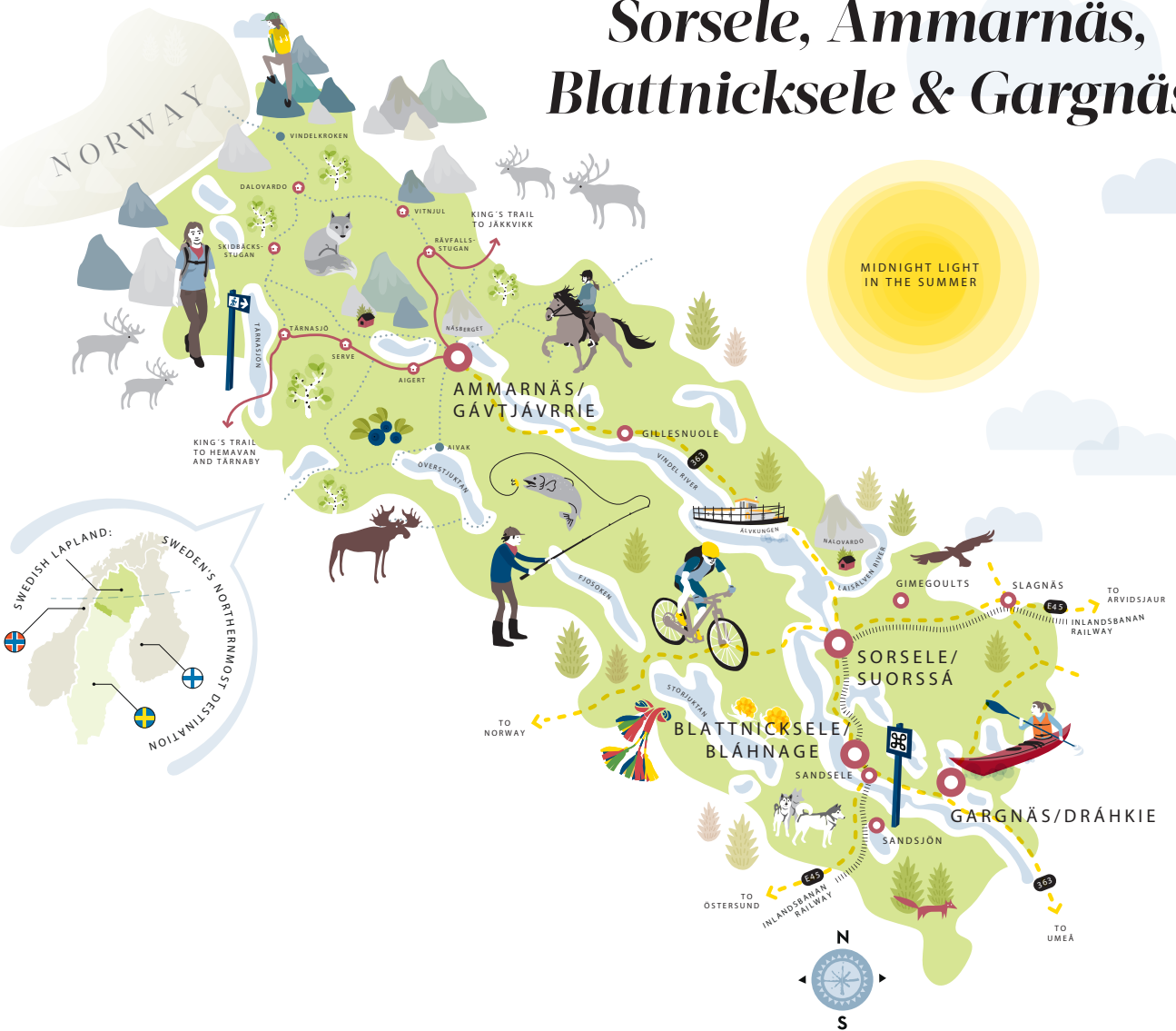
Hemsida: www.sorsele.se

Arbetet med översiktsplanen har även haft stöd av andra resurser, bland annat: Magnus Bidner (dessa parter bär inget ansvar för hur planförslaget slutgiltigt har utformats).

Innehållsförteckning

1.0 Inledning	5	4.3 Definition av genomförande	31
1.1 Porten till Vindelfjällen – plats att leva och bo	5	4.4 Insatsområden	31
1.2 Vad är en fördjupad översiktsplan?	5	4.4.1 Pågående arbete	31
1.3 Övergripande målsättningar	6	4.4.2 Förslag finansierade av kommunen	31
1.4 Tidigare planering	6	4.4.3 Samverkansförslag - kommun och andra aktörer	31
1.5 Framtagande	6		
1.6 Dialog	7		
1.7 Avgränsning och beskrivning av planområdet	7		
2.0 Strategisk inriktning	8		
2.1 Utmaningar och möjligheter	8		
2.2 Näringsliv	9		
2.3 Ekokommun	9		
2.3.1 Ekologisk hållbarhet	9		
2.3.2 Ekonomisk hållbarhet	9		
2.3.3 Social hållbarhet	9		
2.4 Planera för social hållbarhet i Ammarnäs	10		
2.5 Fokusfrågor för Ammarnäs	10		
3.0 Planförslag	11		
3.1 Markanvändning	11		
3.2 Bebyggelse	12		
3.2.1 Bostäder	12		
3.3 Verksamheter	14		
3.3.1 Handel och turism	14		
3.3.2 Industri	15		
3.4 Transport och infrastruktur	15		
3.4.1 Kollektivtrafik	15		
3.4.2 Biltrafik	15		
3.4.3 Gång och cykel	15		
3.4.4 Skotertrafik	15		
3.5 Värderna och hänsyn	16		
3.5.1 Naturmiljö	16		
3.5.2 Grön- och blåstruktur	18		
3.5.3 Kulturmiljöer, odlings- och renbrukslandskap	18		
3.5.4 Friluftsliv	19		
3.5.5 Vattenvård	20		
3.5.6 Riksintressen	21		
3.6 Teknisk försörjning och underhåll	24		
3.6.1 Dricksvatten och avloppshantering	24		
3.6.2 Dagvatten och svämrisiker	24		
3.6.3 Resurs- och avfallshantering	25		
3.6.4 Uppvärmningssystem	25		
3.6.5 Elförsörjning	25		
3.7 Hälsa och säkerhet	26		
3.7.1 Radon	26		
3.7.2 Buller	26		
3.7.3 Ras och skred	26		
3.7.4 Översvämning	28		
3.7.5 Förorenade områden	29		
3.7.6 Säkerhetsavstånd vid byggande	29		
4.0. Genomförande	30		
4.1 Översiktsplanen visar vägen	30		
4.2 Uppföljning	30		

Welcome to Sorsele, Ammarnäs, Blattnicksele & Gargnäs.





Fotograf: Therese Lundin

Inledning

Fördjupad översiktsplan Ammarnäs

Kommunstyrelsen i Sorsele kommun har beslutat om framtagandet av en fördjupad översiktsplan för Ammarnäs. Planens ambition är att den ska ha sin grund i de tankar och idéer som ammarnäsborna själva har uttryckt för hur de vill bevara och utveckla Ammarnäs på bästa sätt.

1.1 Porten till Vindelfjällen – plats att leva och bo

Ammarnäs är den nordvästligaste orten i Sorsele kommun, belägen i en fjälldal i Vindelfjällens naturreservat. Här finns möjlighet till attraktivt boende med närhet till rekreation och friluftsliv. Det finns ett aktivt folk- och föreningsliv liksom ett innovativt företagande. Här finns också service i form av livsmedelsbutik, hotell, drivmedelsförsäljning och skola. Ammarnäs erbjuder något unikt för den som funderar på att flytta, eller för den som bara vill komma som besökare under en kortare tid.

Planperioden sträcker sig fram till 2030 och syftar till att förbättra villkoren för bra service, goda resmöjligheter, ett levande förenings- och folkliv liksom utveckling och tillvaratagande av natur- och kulturvärden. Planförslaget vill spegla de lokala förutsättningar som finns i närheten till Vindelfjällen och Vindelälven samt de lokala näringarna. Den planerade miljön ska också fokusera på social hållbarhet för besökande och fast boende.

1.2 Vad är en fördjupad översiktsplan?

En fördjupad översiktsplan kan ses som en kusin till översiktsplanen. Om översiktsplanen hanterar kommunen i sin helhet, så tar den fördjupade översiktsplanen hand om ett begränsat

geografiskt område. I det här fallet handlar det om Ammarnäs som ort och omkringliggande områden som ligger inom plangränsen. På samma sätt som översiktsplanen ska planen redogöra för grunddragen och konsekvenser av mark- och vattenanvändning, liksom föreslå utveckling av bebyggelse, verksamheter, turism och likande.

Sammanfattat skulle man kunna säga att det som skiljer mest mellan en översiktsplan och en fördjupad översiktsplan är att nivån av frågor som hanteras är annorlunda. Generellt är detaljgraden högre i en fördjupad översiktsplan. Den fördjupade översiktsplanen är inte juridiskt bindande, men följer samma lagar som gäller för den kommunövergripande översiktsplanen, som miljöbalken och plan- och bygglagen.

Plan- och bygglagens tredje kapitel fastställer bland annat att översiktsplanen ska ange inriktningen för den långsiktiga utvecklingen av den fysiska miljön. Planen ska därmed ge vägledning för beslut om hur mark- och vattenområden ska användas och hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras.

Vidare anger lagen att översiktsplanen ska ange grunddragen i fråga om den avsedda användningen av mark- och vattenområden. Kommunens syn på hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras ska tydliggöras. Hur kommunen avser att tillgodose de redovisade riksintressena och följa upp gällande miljö kvalitetsnormer.

Planen ska vara en grund för olika typer av handläggning och ärenden inom exempelvis detaljplanering, bygglovsprövning och andra typer av tillstånd som har koppling till markanvändning. Den fördjupade översiktsplanen är det dokument där kommunen visar hur man vill utveckla eller bevara nya eller befintliga områden i ammarnäsområdet.



”Genom glädje, mod och respekt utvecklas en livskraftig kommun där vi tillsammans skapar ett hållbart och generöst samhälle för alla. Naturen och kulturen, Vindelälven och Vindelfjällen, ger utrymme för genuina möten och närvarande människor. Frihet, kontraster och hög upplevd kvalitet skapar en önskan att stanna kvar.”

1.3 Övergripande målsättningar

Med den här formuleringen beskriver Sorsele kommun vad den vill vara idag och i framtiden. Kommunen vill vara ett öppet samhälle där alla som vill kan bosätta sig och vara delaktiga. Kommunen vill bygga på tillgångar i den sociala närhet som de mindre sammanhangen kan erbjuda. De unika naturtillgångar som finns ska förvaltas på ett hållbart sätt, både för upplevelser och utveckling. En viktig grund för fler arbetstillfällen ska ligga i att skapa förutsättningar för näringsliv i företag av olika storlek.

Kommunen ska ha ett hållbart förhållningssätt till samhällsutveckling, där arbetet med Sorsele som ekokommun står i centrum. Med sitt geografiska läge och ofta långa avstånd, ska kommunen ha goda kommunikationer som samordnas på ett rationellt sätt.

Det är också viktigt att besökare ska kunna känna sig välkomna och kommunen vill att fler får möjlighet att upptäcka allt engagerande och intressant som finns här. Kultur, natur och fritid är viktigt, inte bara för besökaren, utan ska ses som något som ska vårdas och utvecklas för ortsbobefolkningen. Möjligheten att kunna utbilda sig, utan att för den skull behöva flytta, ska utvecklas. Servicen ska vara god och bidra till trygghet tillsammans med vård, skola och omsorg.



1.4 Tidigare planering

Fördjupad översiktsplan för Ammarnäs 2030, ersätter:

- Delarna i den kommunövergripande översiktsplanen som omfattas av planområdet.
- Fördjupad översiktsplan för Ammarnäs samhälle (1994).

1.5 Framtagande

Detta dokument är den slutgiltiga versionen av planförslaget för den framtida utvecklingen av Sorsele utifrån gällande lagstiftning, kommunstyrelsens beslut, olika typer av planeringsmaterial och den dialogprocess som omfattar planarbetet. Under arbetets gång har alla berörda parter fått möjlighet att yttra sig över förslaget innehåll.

Efter samrådsperioden har alla synpunkter sammanställts i en samrådsredogörelse där också Länsstyrelsens yttranden har redovisats. Redogörelsen togs fram av planarbetets styrgrupp där rekommendationer har gjorts för ställningstaganden och svar till yttranden. Samrådsredogörelsen har till sist förankrats hos kommunstyrelsen som beslutat om att gå vidare i planprocessen. I det sista steget har det reviderade planförslaget gått ut på utställning där det återigen har funnits möjligheter att yttra sig. Kommunfullmäktige är den instans som slutligen tog beslutet om att anta planen.

1.6 Dialog

Hösten 2018 inbjöds alla berörda parter till att lämna sina tankar för hur den framtida utvecklingen av Ammarnäs borde se ut. Med berörda parter menas alla som på något sätt berörs av planförslaget, exempelvis boende i Ammarnäs, samebyar, näringar och intresseorganisationer. Under dialogen diskuterade deltagarna bland annat var man tycker att det behövs nya campingplatser, utveckling av Näsberget, områden lämpliga för ny bebyggelse och viktiga mötesplatser.

Dessa åsikter har sedan varit en viktig pusselbit för framtagandet av samrådsförslag och utställningshandling. Det sammanställda dialogmaterialet finns tillgängligt på kommunens kansli. Även olika forum, som företagsfrukost, fiskeforum och kulturmiljöarbetet använts för inhämtande av planeringsunderlag.

Syftet med dialogarbetet är att i ett tidigt skede göra det möjligt att skapa en plan som har en gemensam grund. Alla ska kunna känna sig delaktiga och alla ska kunna räkna med att kommunen har uppmärksammat de synpunkter som har lämnats.

1.7 Avgränsning & beskrivning av planområdet

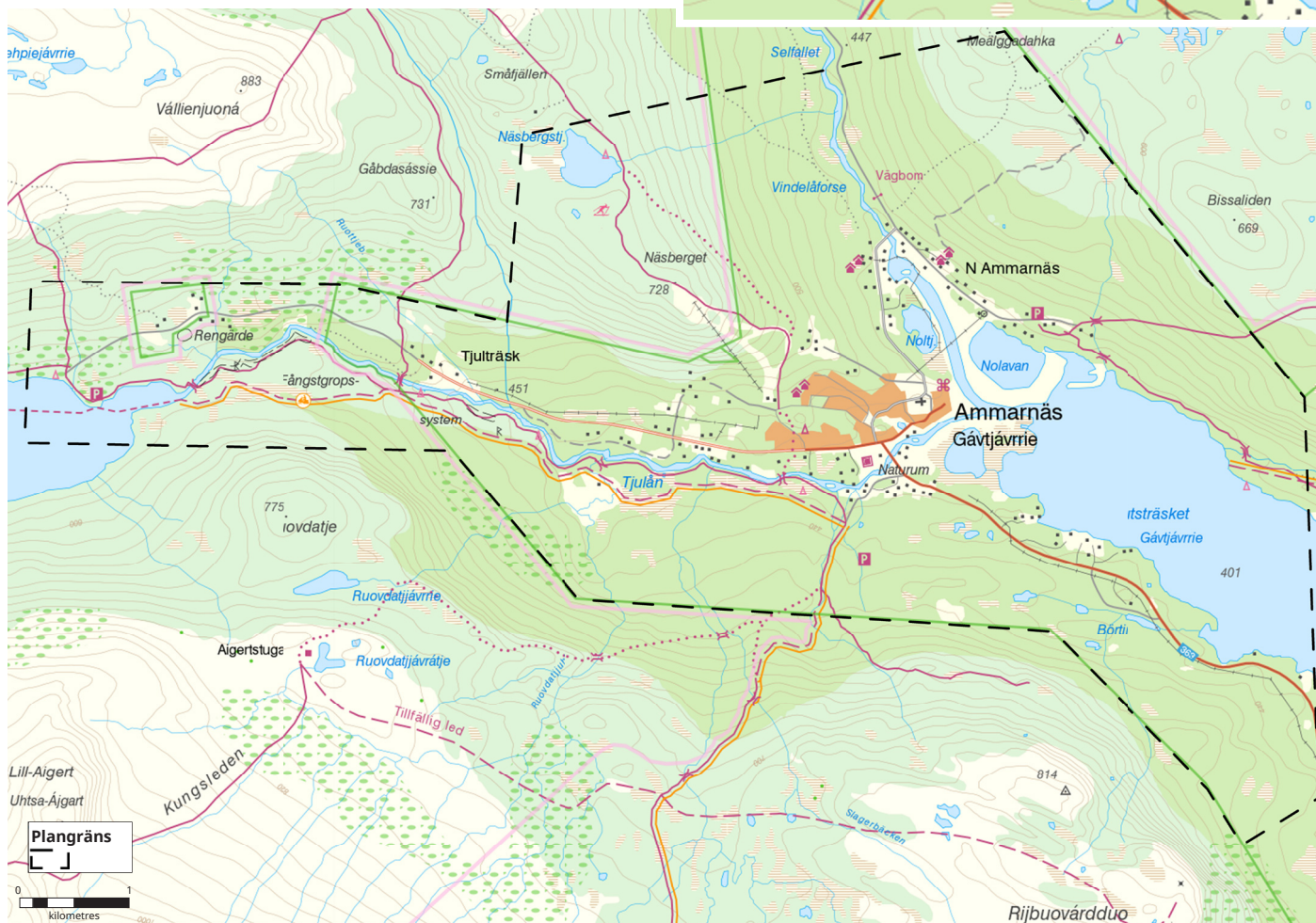
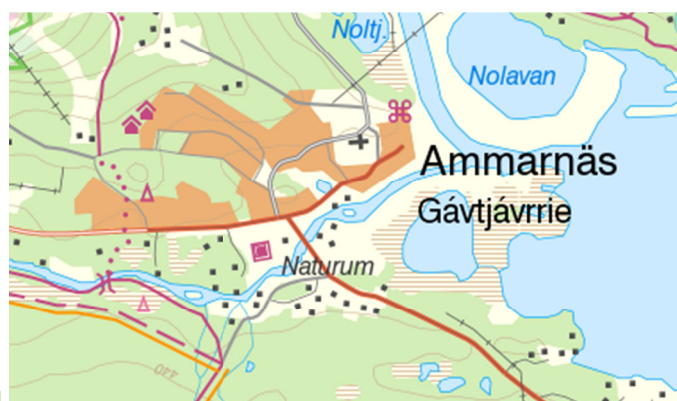
Den fördjupande översiktsplanen för Ammarnäs omfattar det geografiska området av Ammarnäs by, området upp längs Tjulån till Tjulträsk, toppen av Näsberget och norra Ammarnäs, "Nolsia".

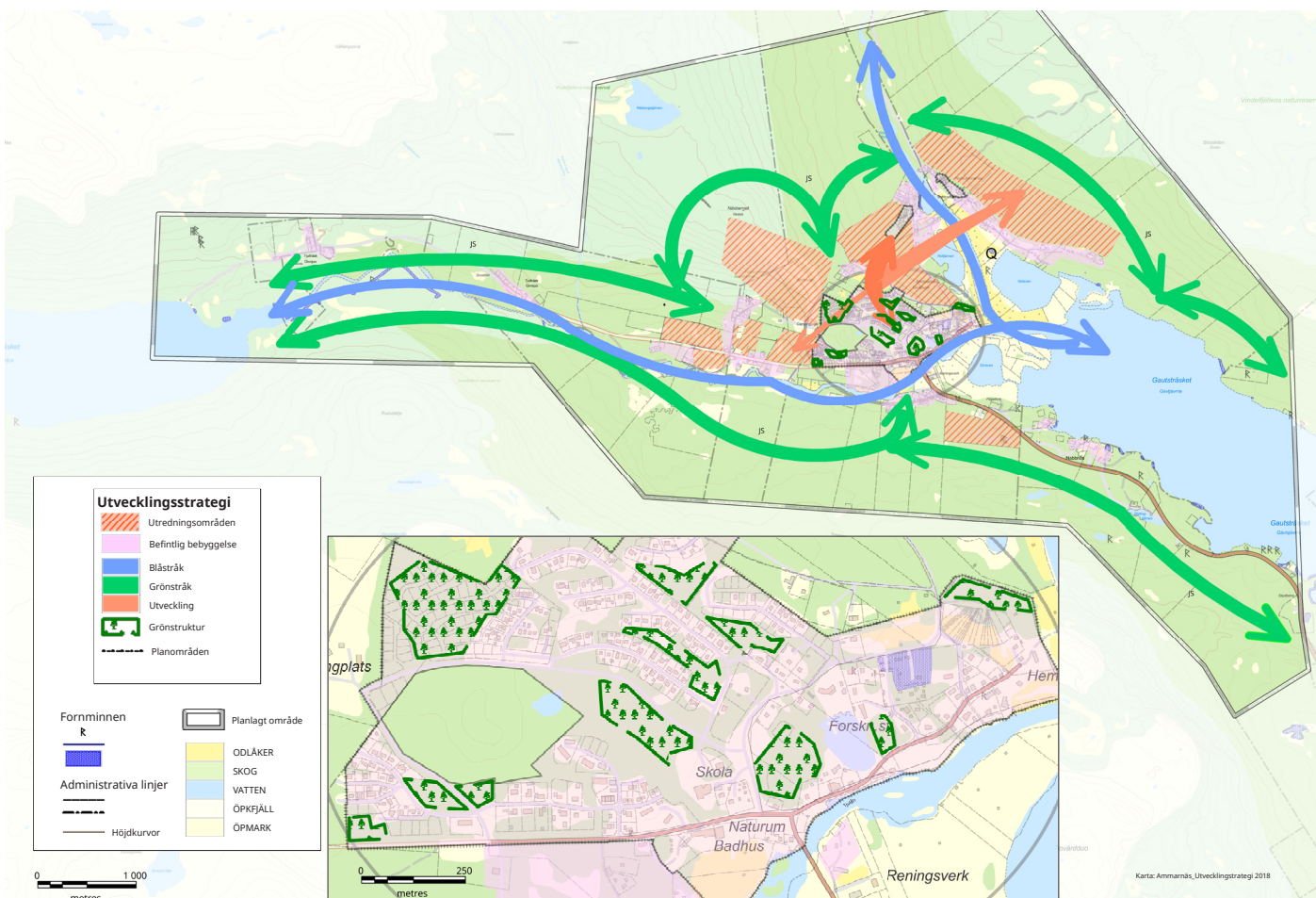
Planområdet gränsar mot Vindelfjällens naturreservat och fjällvärlden i princip i alla väderstreck. Detta gör att planområdet i sig och angränsande områden håller stora natur-, kultur-

och rekreationsvärden. Byn har starka subjektiva och objektiva samband mot sina omgivningar, vilka har och kommer ha stor påverkan på utvecklingen. Många besöker Ammarnäs under en kortare tid över helger och veckoslut. I byn finns också många fritidshus där man stannar under kortare eller längre perioder. Framförallt är det viktigt att understryka att Ammarnäs är en plats där många lever sina liv som bofasta.

Riksintressen som omfattar området är riksintresse för obrutna fjäll, rennäring, kulturmiljövård, naturvård, skyddade vattendrag, friluftsliv och rörligt friluftsliv och turism. I byn börjar väg 363 som löper söderut mot Sorsele. Norrut finns väg mot Höbäcken och Biergenas liksom västerut mot Tjulträsket. Ingen vidare anslutning finns till grannkommuner.

Tillsammans med andra viktiga intressen från ortsbobefolkning och näringar, ställer detta stora krav på samordning för en hållbar utveckling.





Strategisk inriktning

Inriktning för planeringen av Ammarnäs

För att utnyttja nya områden av planområdet föreslås utveckling av främst bostadsbebyggelse i en nord-nordostlig riktning. Till detta föreslås en i något mindre omfattning utveckling till ett område i söder och ett i väster. Utöver detta föreslås utveckling av Näsberget för syften som stärker friluftslivet. För detaljerade anvisningar se kap. 3 Planförslag.

2.1 Utmaningar och möjligheter

År 2015 var ca 100 personer skrivna i Ammarnäs och generellt har befolkningsutvecklingen varit nedåtgående sedan mitten av 1900-talet, med en folkmängd på 166 personer år 1960. Sedan mitten av 2000-talet har det dock skett en viss ökning. Viktigt i sammanhanget är att skilja mellan antalet skrivna på orten (för vilket statistiken utgår ifrån), och de som faktiskt är fast bostatta på platsen året om. Att ha människor som bor bofast är en av de viktigaste tillgångarna för byn. Möjligheten att bo fast på platsen är också en prioriterad utmaning som kommunen vill planera för.

Planområdet berörs av ett av norra Europas största naturreservat, Vindelfjällens naturreservat, och har stora värden för natur- och kulturmiljön. Intresset för det rörliga friluftslivet är

naturligt stort, och många använder området för skoteråkning, skidåkning, fjällvandring, jakt, fjällridning och fiske. Området är också rikt på levande kulturmiljöer från bland annat den samiska kulturen och nybyggarkulturen.

I byn finns Vindelfjällens forskarstation, som tillsammans med Sorsele kommun drivs i samarbete med Länsstyrelsen i Västerbotten, Umeå universitet med flera. Detta innebär tillsammans stora naturvärden i artrik flora och fauna, viktiga värden för friluftslivet, kulturmiljön och den vetenskapliga forskningen. Utveckling av forskning och utbildning som utgår från områdets karaktär bör prioriteras i planeringen.

Några av de viktigaste näringar som finns representerade är rennäring och besöksnäring, där fiske är en av de stora inriktningarna. Rans och Grans är de två samebyar som har sin verksamhet i området, vilka har intressen både i och utanför planlagt område.

Kommunen vill prioritera utveckling av näringslivet och ser möjligheter och behov i att stärka det befintliga. Till detta är det av största vikt i att hitta nya former av näringar och underkategorier till de nuvarande. Här bedöms det finnas särskilt goda förutsättningar för specialiserade inriktningar inom jordbruk, olika former av upplevelseturism, kulturellt betingad slöjd och snickeri liksom forskning och utbildning.

2.2 Näringsliv

I och runt Ammarnäs drivs det idag ungefär 70 företag med olika juridiska former. Av dessa bolag drivs 14 stycken av kvinnor. Ett 15-tal av dem är aktiebolag, 20 stycken av bolagen är registrerade inom renskötsel. Övriga bolag är i stor utsträckning verksamma inom besöksnäringen. Kompetensförsörjningen är en utmaning för många företag då besöksnäringen är väldigt säsongbetonad. Detta innebär att det för många företag är svårt att behålla personal hela året, eller från säsong till säsong. Med detta som bakgrund driver många företagare flera olika verksamheter i samma bolag. Företag samverkar också mellan varandra för att skapa möjlighet för helårsanställning för personal, men detta måste vara ett insatsområde för framtiden.

Med Ammarnäs geografiska läge i regionen och 9 mil från kommunens centralort Sorsele, finns svårigheter för arbetskraft att dagspendla Ammarnäs – Sorsele och inom övriga delar av regionen. Infrastrukturen är begränsad, både gällande internetuppkoppling och transporter på väg. Här görs insatser för förbättringar, då goda transportmöjligheter är helt nödvändiga för företagets utveckling. Lösningar måste tas fram för att säkerställa framtida behov för varu- och persontransporter.

Flera av företagen i Ammarnäs bedriver någon form av service, vilket är viktigt för ortens attraktivitet och utveckling. Dessa bolag är betydelsefulla, då de skapar sysselsättning för personer på orten och ger tillgång till en service som är viktig både för besökare och de som lever och bor i Ammarnäs.

Många personer driver företag inom renskötsel och här finns det möjligheter till synergier mellan rennäring och övrig näring. Genom att hitta skärningspunkter mellan branscher kan nya tjänster och produkter uppstå som skapar nya arbetstillfällen på orten.

En utveckling av besöksnäringen kommer att innebära att fler människor vill bo ett kortare tag i Ammarnäs. Därför är det viktigt att möjliggöra både ombyggnationer och nybyggnationer för att öka antalet bäddar i området.

Då vägen börjar i Ammarnäs är det avgörande att det finns goda kommunikationsvägar till och från orten. Förutom bra väg är det även viktigt att hitta andra kollektiva kommunikationslösningar till och från byn. Anslutningstransporter till flyg och tåg är även viktiga, då många av de turister som besöker orten inte är bilburna. För att minska miljöpåverkan är det också viktigt att det finns miljövänliga drivmedel att tillgå.

För Ammarnäs är det otroligt betydelsefullt med bra internetuppkoppling. I dag flyttar många till ett liv och inte ett jobb. Med en bra digital uppkoppling kan fler personer ha möjlighet att bo på orten och besökare kan stanna fler nätter då många jobb går att utföra på distans. En högklassig digital uppkoppling är viktig för alla människor och näringar, men särskilt central för besöksnäringen då olika digitala lösningar krävs för att branschen ska nå ut till potentiella kunder.

2.3 Ekokommun

Sorsele Ekokommun har varit en stor del av kommunens strävan mot att bli en mer hållbar och attraktiv plats att bo på. Ekokommunen har en avgörande betydelse i sekundäreffekter för vad den fysiska miljön ska karaktäriseras av över tid. Sedan tidigare har hållbarhetsarbetet i kommunen legat inom ekologisk och ekonomisk hållbarhet. I samband med översynen av ekokommunarbetet 2016, lades särskild stor vikt på att lyfta fram betydelsen av social hållbarhet i kommunen.

Som en del av Sorsele Ekokommun, ska Ammarnäs karaktäriseras av ett underifrånperspektiv, där insatser görs för att involvera medborgarna i lokala handlingsprogram. De tre

hållbarhetsområdena har tillsammans en viktig roll att spela för att göra Ammarnäs till en trivsamt och hälsosamt plats att bo och leva på.

2.3.1 Ekologisk hållbarhet

Målsättningarna för ett mer hållbart samhälle innebär att naturen inte utsätts för systematisk:

- Koncentrationsökning av ämnen från berggrunden (fossilt kol, olja, metaller).
- Koncentrationsökning av ämnen från samhällets produktion (giftiga eller svårnedbrytbara kemikalier och andra ämnen).
- Systematisk undanträngning genom storskalig exploatering av mark och vatten eller överuttag av naturresurser.

2.3.2 Ekonomisk hållbarhet

Ammarnäs är beroende av en utveckling där människor fortsatt kan försörja sig och bo kvar i byn. Detta kräver en hög sysselsättning, flera alternativ i näringslivet samt en god samverkan och effektiv resurshandtering när det kommer till pengar, människor och råvaror.

2.3.3 Social hållbarhet

Social hållbarhet är ett planeringsområde som det har lagts allt större vikt vid med åren. Kommunen fastställer detta som ett prioriterat arbetsområde genom Sorsele som ekokommun. Här beskrivs det sociala perspektivet också för detta planförslag. Att beakta de sociala delarna av människans tillvaro är en grundläggande del av att kunna bygga ett hållbart samhälle på lång sikt.

Här ska grupper och individer oavsett ålder, etnisk tillhörighet eller religiös och kulturell bakgrund, kunna känna och förutsätta:

- Lika rättigheter och värde.
- Hälsa, inflytande och förutsättningar att utveckla kompetens.
- Mening att finnas till och utvecklas utifrån sin egen bakgrund och på sina egna villkor.
- Att det finns möjlighet till samarbete.
- Inkludering.
- Social samvaro.
- God hälsa.
- Jämställdhet.
- Integration.
- Tillgänglighet.

Kommunens övergripande inriktning ovan beskrivs vidare i den kommuntäckande översiktsplanen för kommunens verksamheter med mera. Denna plan utgår från dessa ställningstaganden och har målsättningen att skapa ett Ammarnäs med god social status.

2.4 Planera för social hållbarhet i Ammarnäs

Social hållbarhet kan ofta handla om abstrakta element, som vilka attityder som vi vill ska karaktärisera våra skolor, möjlighet till delaktighet i olika aktiviteter och uppmuntran av civilt samhällsengagemang. Det tar sig bland annat uttryck i att skapa fysiska rum, som sedan kan fyllas med ett socialt innehåll. Den fysiska utformningen kan på så sätt ses som en grundläggande startpunkt för vidare arbete. En viktig planeringsprincip för Ammarnäs är att ny bebyggelse så långt som möjligt alltid ska beakta ett socialt perspektiv.

Vid nya bostadsområden ska områden lämnas för mötesplatser, exempelvis uteplatser för gårdsfester, avkoppling eller lek. Även om ammarnäsområdet i sig erbjuder goda förutsättningar för friluftsliv, bör nya områden lokaliseras på ett sätt som säkerställer ett tätortsnära friluftsliv.

Nya områden ska också i sin utformning anpassas efter grupper och individer med särskilda behov. Olika människor definierar livskvalitet på olika sätt. Därför bör planeringen inte vara likformig i att alltid eftersträva närhet till exempelvis skoterleder eller skidområden. För att skapa omväxling bör de nya bebyggelse typerna kunna vara omväxlande. Lokalisering ska också kunna alterneras för att inte skapa alltför stora områden av en och samma bebyggelse typ. Områden med ny eller befintlig bebyggelse ska också kunna avsättas för att utveckla folklivet i exempelvis kultur, idrott, ungdomsverksamhet eller andra fritidsaktiviteter.

2.5 Fokusfrågor för Ammarnäs

Utifrån de övergripande mål och riktlinjer som kommunen har för strategisk utveckling och fysisk planering, har planförslaget formulerat fyra fokusfrågor som är platsspecifika för Ammarnäs. De har fått en platsspecifik konkretisering i dialogen med lokalbefolkningen. Nyckelfrågorna är som följer.

1. Attraktiv fjällort med välbefinnande och balans

Närheten till en unik fjällmiljö skapar tillsammans med en stor social närhet ortens attraktivitet. Alla beståndsdelar som tillsammans genererar livskvalitet är betydelsefulla. Dessa beståndsdelar är grundläggande för att fler ska vilja besöka Ammarnäs, bosätta sig här och utvecklas som individer och som grupp. Tillgången till service måste prioriteras för att uppnå planens målsättningar. Med byns geografiska placering måste tillgången till vård säkras och utvecklas med hjälp av fungerande lösningar i exempelvis ny teknik. Möjligheten till dagligvaruhandel som finns idag måste säkras och utvecklas tillsammans med tillgången till drivmedel. Planeringen ska ta hänsyn till alla grupper i samhället och allra särskilt till barnfamiljer.



Fotograf: Ingrid Sjöberg

2. En plats för unika upplevelser

Med sin placering mitt i Vindelfjällens naturreservat har Ammarnäs en unik inramning och tillgångar som få andra platser har. Här finns också en lång erfarenhet av ambassadörskap och invånare med stolthet för bygden, som tillsammans genererar en fantastisk plats och besöksmål. För att förmedla detta är kommunikation och information i exempelvis marknadsföring och skyltning viktigt. Ortens företag och bofasta är de som tillsammans förvaltar och utvecklar de tjänster som platsen skapar.

3. Innovativt företagande och platsspecifik utveckling

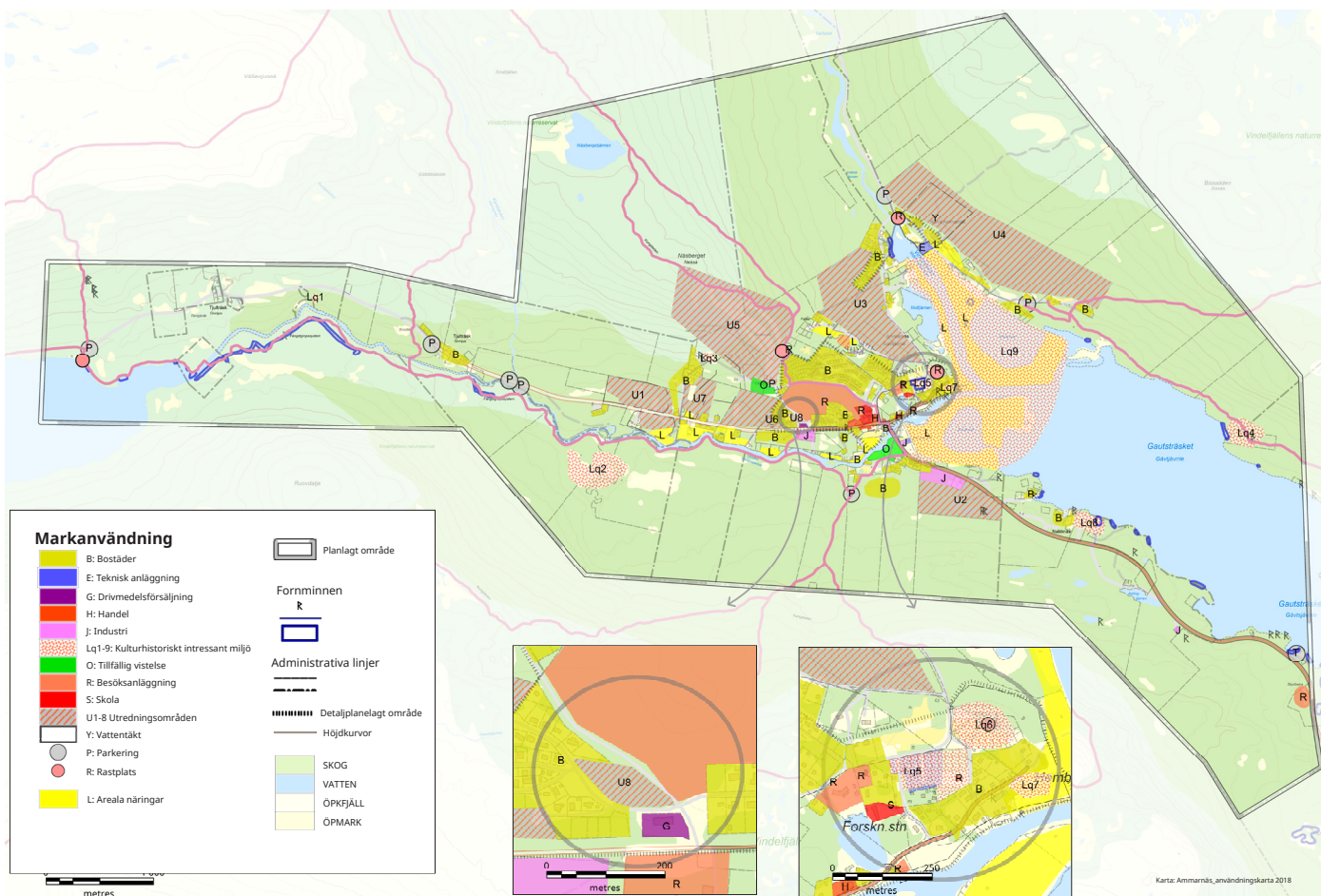
Strategin för att utveckla näringslivet bygger på ett specialiserat småföretagande grundat i det som jorden ger. Näringar som är baserade på ekosystemtjänster är framträdande, exempelvis areella näringar som rennäring, jordbruk och fiske. Besöksnäringen har en lång tradition och är tillsammans med sportfisket en bransch som växer. Företagandet utmärker sig med en stark koppling till det som landet ger och företagets förmåga till nytänkande och idéer.

4. Varierad bebyggelse med bibehållen landskapskaraktär

Den prioriterade utvecklingen av Ammarnäs fysiska miljö ska verka för att bibehålla ortens karaktär av en turistort med stark byakänsla och koppling till den samiska- och nybyggarkulturen. Grönstråk i exempelvis byns karaktäristiska granskog ska kunna utnyttjas för att behålla känslan av orörd natur och närheten till friluftsliv. Områden med sammanhängande bebyggelse, i exempelvis fritidshusområden, kommer fortsatt att vara en del av utvecklingen. Till detta måste bebyggelsen vara varierad och tillgodose behov från ungdomar, barnfamiljer och äldre.



Fotograf: Ingrid Sjöberg



Planförslag

Utvecklingsinriktning, markanvändning och skydd

Planförslaget bygger på planens strategiska inriktning. Här beskrivs hur kommunen tänker sig att ortens strategiska styrkor tar sig uttryck och bäst utvecklas genom den fysiska miljön. Ortens tjänster och resurser behöver förvaltas och utvecklas utifrån lokala förutsättningar. Därför behövs det markområden som tillgodoser handel och näringar som redan finns representerade eller har potential för att utvecklas.

Planen anger förslag på utvecklingsriktning och markanvändning, liksom hänsynstaganden och skyddsvärden. Utöver utpekade områden är kommunen i grunden positiv till enstaka lokaliseringar, förutsatt att dessa sker i enlighet med planens övriga rekommendationer.

Den generella utvecklingsriktningen föreslås i riktning nord-nordost. Byns småskalighet är väldigt viktig för både ortsbor och besökare. Bebyggelsen ska därför utvecklas med eftertanke och bygga på byns nuvarande karaktär, kulturella historia och närhet till landskapet. Grönstruktur ska fortsättningsvis vara en viktig del av planeringen där växtlighet och ridåer av träd används aktivt. Tätortsnära friluftsliv ska prioriteras och utveckling av för Ammarnäs specifika näringar uppmanas.

3.1 Markanvändning

Inom planområdet förekommer varierad markanvändning, där den byggda miljön framförallt består av bostadsbebyggelse. Andra typer av vanligt förekommande områdestyper är småindustri, verksamheter, idrottsplats och camping.

Inom området bedrivs areella näringar, främst jordbruk, skogsbruk och rennäring. Det finns också ett flertal värdefulla byggnadsmiljöer för kulturmiljövården.

Ammarnäs bebyggelse delas översiktligt upp av Tjulån och Vindelån i en sydlig del, en central del och en nordlig del.

– Byns södra del har spridd bebyggelse av fritidshus och åretruntbostäder. Här finns också områden för småindustri och områden för allmänna ändamål.

– Den centrala delen domineras av bostadsbebyggelse, men här finns även byggnader för handel och turism. Betydande delar av bostadsbebyggelsen utgörs av fritidshusområden och stugbyar. Här är också avstånden som kortast till målpunkter för olika typer av service.

– Den norra områdesdelen har karaktär av jordbruksbygd med fristående gårdar och tillhörande brukade och obrukade åkrar. Delar av bebyggelsen är åretruntbostäder och delar fritidshus, bland annat i en stugby. Omkringliggande områden håller stora värden för friluftslivet med grönstråk och naturområden.

3.1 Markanvändning forts.

Byggandet av fritidshus har länge varit en viktig del av utvecklingen i byn. Därför har också större markområden lämpliga för byggande i byns centrala delar i hög utsträckning tagits i anspråk. Planförslaget föreslår därför att byns expansion övergripande sker i nord-nordostlig riktning. Utveckling av mer omfattande bebyggelse allt för långt västerut, bör begränsas av hänsynstagande till rennäringens intressen. Planförslaget beskriver föredragen utveckling i form av utredningsområden. Skälen till detta är först och främst att kommunen ytterligare vill ha möjlighet att utreda viljeinriktning och hänsyn för exploaterare och andra intressen som finns inom planområdet. Områdena beskrivs i planförslaget utifrån fördjupningens strategiska inriktning och lämplighet för olika typer av markanvändning.

Till utpekade områden i detta planförslag finns vissa områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen, LIS. Inom dessa områden kan dispens beviljas utifrån särskilda bestämmelser. För en närmare redogörelse av dessa områden se kommunens LIS-plan.

3.2 Bebyggelse

Planförslaget föreslår flera nya områden som bedöms lämpliga för bebyggelse. Markanvändningskartan redovisar detaljplane-lagda och befintliga områden. En önskan från kommunen har varit att förslaget ska kunna vara flexibelt och användningsbart över en längre tidsperiod. Behovet av ta fram nya tomter för exploatering är generellt stort. Utvecklingen antas fortsättningsvis bestå av fler fritidshusområden, vilket ställer krav på tillgången till områden som även möjliggör byggandet av åretruntbostäder.

Utvecklingen bör ske på ett sätt som fogar samman äldre och nyare bebyggelse. Äldre bebyggelse är viktig för att bibehålla byns karaktär, men ny bebyggelse ska kunna utformas på ett sätt som återspeglar samtiden. Grönstruktur ska vara en central del av utvecklingen och ses i planförslaget som en viktig identitetsmarkör med praktiska applikationer. Jordbruksmark ska i största mån undantas från byggande. Kantzoner och ytterområden av jordbruksmark kan i undantagsfall användas för bebyggelse, om detta inte övergripande påverkar jordbrukslandskapets värden negativt. Bebyggelsen ska varieras i högsta möjliga mån och tillgång till olika upplåtelseformer är önskvärda.

Utvecklingen ska ske på ett socialt hållbart sätt och omfatta perspektivet hos barnfamiljer, barn och unga vuxna. Sociala mötesplatser och utrymme lämnas för rekreation vid planering av större sammanhängande bostadsområden. Trygga samband mellan bostadsområden och viktiga målpunkter i människors vardag ska också beaktas. Trygghetsaspekter som avses kan vara många, exempelvis belysning och att gång- och cykelstråk undviker isolerade avsnitt utan god överblick.

3.2.1 Bostäder

Kommunens bostadsbolag SorseleBo har inga lägenheter i Ammarnäs. Däremot finns några privata fastighetsbolag som hyr ut mindre lägenheter. En stor del av utvecklingen i byn sker och förväntas ske i form av fritidshus. För att byn ska kunna växa ser kommunen det som viktigt att i det egna markinnehavet också kunna erbjuda attraktiva områden. Främst med inriktning att stärka inflyttning och skapa möjligheter till åretruntboende i exempelvis enfamiljshus och något större tomter än vad fritidshus vanligtvis upptar.

Förslaget pekar här ut ett område mellan Rönnvägen och Liftvägen, område U8. Läget är attraktivt med närhet till service som matvaruaffär, skola, elljusspår och liftområde.

U2 – Söder om Söran

Området ligger vid infarten till Ammarnäs längs väg 363, strax söder om Söran. Området har en sluttande topografi ner mot landsvägen och närhet till Ribbovards fjällsida strax söderut. I dess södra del ligger också ett tjärnområde med dammvall och rävtana från slätterbruk med kulturhistoriska värden. Denna del av området har inte enbart ett värde som kulturmiljö, utan även som utflyktsmål, och är på så vis värdefullt för friluftslivet. Området kan också fungera som strövområde med värde för friluftsliv och besöksnäring, exempelvis vid svamp- och bärplockning. Då området ligger i utkanten av bebyggda områden kan området även vara betydelsefullt för andra friluftsin-ressen såsom jakt. Bebyggelsestrukturen bör utgå från topografins och naturmiljöns förutsättningar samt övrig lämplighet. Marken bedöms vara lämplig för fritidshusbebyggelse och enfamiljshus. I anslutning till utbyggnad krävs ytterligare utredning om hänsynstagande till kulturhistoriska värden. I anslutning till området finns område för småindustri utpekad. Eventuella interaktioner mellan områdena måste beaktas i exempelvis frågor om buller eller andra störningar. Utveckling av området ska innebära en mer detaljerad utredning som särskilt beaktar berörda värden och riksintressen. Uppmärksamhet måste särskilt fästas vid identifierade fornlämningar i dammvall och fyndplats för rävtana. Friluftslivets värden ska beaktas och barriäreffekter som avskiljer viktiga områden och stråk undvikas. Detta kan innebära att stråk av vegetation sparas och utformningen av området ses över. Området berörs av riksintressen för: skyddade vattendrag, kulturmiljövård, friluftsliv, rörligt friluftsliv och turism. Se separata avsnitt för beskrivning och beaktande av riksintressen och värdemiljöer.

U3 – Fällaområdet

Området är ett kuperat område beläget mellan Fällavägen och Nolsivägen och en sedan tidigare anlagd stugby i norr. I dagsläget är marken bevuxen av äldre granskog som är karaktäristisk för ammarnäsområdet. Närheten till service och andra målpunkter är god, med gångavstånd till mataffär och busshållplats. Ca 700 meter västerut finns Näsbergets skidområde som är ett uppskattat rekreations- och friluftsområde. Naturstigar västerut knyter samman området med näsbergsområdet. Fällaområdet bedöms vara lämplig för fritidshusbebyggelse. Önskvärt är att vidare planering bidrar till byns karaktär av småskalighet och harmoni med topografi, grönstruktur och friluftsliv. Området angränsar till friluftsområdet i Näsberget, som genomkorsas av bland annat Kungsleden. Området kan även vara viktigt för svamp- och bärplockning, motion med mera, speciellt i den högre delen av topografin. Tillsammans med ovan nämnda naturstigar måste framtida planering beakta detta särskilt. Ny bebyggelse ska undvika att blockera viktiga områden och stråk för friluftslivet. Vidare utveckling och planläggning av området kan föreskriva att särskilda naturområden sparas, i kant- och skyddszoner, liksom att bebyggelsens placeras på ett sätt som beaktar områdets värden och intressen. Inom området finns med säkerhet fler samiska lämningar än vad som är känt i dag. Inför eventuell förändring av markanvändning krävs fornlämningsinventering. Området berörs av riksintressen för: skyddade vattendrag, friluftsliv, rörligt friluftsliv och turism. Se separata avsnitt för beskrivning och beaktande av riksintressen och värdemiljöer.



Fotograf: Silja Jonsson

U4 – Norra Ammarnäs

Vackert beläget höjdområde ovanför Vindelåns mynning och Nolavan, ovanför befintlig bebyggelse nere mot älven och ca 400 meter upp mot gränsen för Vindelfjällens naturreservat. I anslutning till området finns idag en stugby och spridd äldre bebyggelse. I övrigt är marken relativt lågexploaterad.

Området består idag av relativt homogen skogsmark med två hyggen i dess övre del och en mindre bäck i sydost, samt en skogsväg i nordväst. Förslaget område lämpar sig väl för fritidshusbebyggelse där närhet önskas till omfattande naturområden och en större avskildhet än de mer centrala delarna.

Den nordvästra delen omfattas av vattenskyddsområde, vilket särskilt måste beaktas vid utveckling av området. Byggande bör också ske på ett sätt som harmoniserar med intilliggande bebyggelse. Området angränsar till och utgör viktiga marker för det rörliga friluftslivet, till exempel svamp-, bär- och jaktmarker, särskilt i den högre delen av topografien. De äldre delarna av befintlig bebyggelse kan vara värdefulla som kulturmiljöer. Dessa har i flera fall också en koppling till det jordbrukslandskap som sträcker sig längs med älven. I anslutning till bäcken som genomkorsar området kan värdefulla naturmiljöer finnas. Vidare planering måste särskilt utreda och ta hänsyn till detta.

Bebyggelse bör lokaliseras utifrån underlag från vidare utredningsarbete. Detta kan innebära att exempelvis viktiga naturområden och skydds zoner undantas. Området angränsar också till Natura 2000-område för art- och habitatdirektivet liksom fågeldirektivet. Det innebär att sekundäreffekter också ska utredas i vidare planering, som exempelvis grumling av vatten vid dikning, till intilliggande Ammarnäsdeltat. Byggnationer kan vara tillståndspliktiga om de bedöms kunna påverka miljön inne i Natura 2000-området. Inom området finns med säkerhet fler samiska lämningar än vad som är känt i dag. Inför eventuell förändring av markanvändning krävs fornlämningsinventering. Området berörs av riksintressen för: skyddade vattendrag, kulturmiljövård, Natura 2000, friluftsliv och rörligt friluftsliv.

U6 – Väster om Aspvägen

Angränsar till befintligt fritidshusområde Aspvägen – Tallvägen – Rönnvägen och liftområdet i norr. Området är till stor del skogbevuxet med mindre inslag av gammal odlingsmark i väster. Inom området föreslås kompletterande bebyggelse som anpassas till byggmönster i befintligt fritidshusområde. Till detta bedöms övrigt markområde vara lämpligt för bebyggelse med närhet till attraktiva friluftsområden och service. Eventuell utveckling ska särskilt beakta andra berörda värden och riksintressen. Rennäringen har i anslutning till området en svår passage över Tjulån, vilket måste beaktas i planeringen. Genom området löper också en östlig och en västlig sträckning av flyttled från Näsberget ner mot Tjulån. Den östliga följer Liftvägen och den västliga löper i kanten av bebyggda områden Rönnvägen - Tallvägen - Aspvägen.

Förändrad markanvändning får ej innebära att flytt i anslutning till lederna försvåras. Utifrån flyttledens centrumlinje för den västliga sträckningen, som redovisad Irenmark, bör en 100-200 meter bred buffertzona lämnas obebyggd. Förändrad markanvändning ska innebära samråd med berörd sameby för funktionella lösningar. Området håller också värden som bär-, svamp- och rekreationsmarker. Området genomkorsas av några mindre stigar, som bland annat sammankopplar området med Näsbergets friluftsområde i norr. Friluftsliv och naturvärden ska beaktas och utredas ytterligare vid exploatering, och bebyggelse får inte lokaliseras på ett sätt som skapar barriäreffekter till nyckelområden, leder och stråk. Detta kan också exempelvis innebära att naturtytor och skydds zoner sparas och översyn görs av områdets utformning.

Grönstråk i anslutning till omgivande bebyggelseområden är särskilt viktiga att beakta. Området berörs av riksintresse för: skyddade vattendrag, friluftsliv, rörligt friluftsliv och turism samt rennäring.

U7 – Alvägen

Område i byns västliga utkant med sluttande topografi och överblick av Tjulådalen och fjällsidan i söder. I området ligger jordbruksmark insprängd vilket inte omfattas av utredningsområdet. Området har en mer lantlig karaktär än mer centralt belägna områden och har god tillgänglighet till natur och friluftsliv i Näsberget och Färkammarens liksom Vindelfjällens naturreservat. Området bedöms lämpligt för fritidshusbyggnad och enfamiljshus, där exempelvis mer lantlig landskapskaraktär är önskvärt. Området angränsar inte direkt med ovan nämnda naturreservat, men här kan ändå viktiga kopplingar finnas för natur- och rekreationsvärden. Området har vissa värden för friluftslivet med vissa stigar som bland annat knyter samman området med Näsbergets friluftsområde och området längs med Tjulån. I samband med vidare planering för utveckling av området bör utredningar göras för konsekvenser och åtgärder för berörda värden och riksintressen. Rennäringen har i anslutning till området en svår passage över Tjulån. Till detta finns funktionella samband mellan viktiga områden, vilket måste beaktas i planeringen. Detta innebär samråd av funktionella lösningar med syfte att inte näringens bedrivande försvåras. Den insprängda odlingsmarken är viktig att beakta då den håller värden som kulturmiljö och livsmedelsförsörjning. Friluftsliv och naturvärden ska beaktas och bebyggelse får inte lokaliseras på ett sätt som skapar barriäreffekter. Detta kan exempelvis innebära att naturytor sparas och översyn görs av områdets utformning. Grönstråk i områdets övre delar är särskilt viktiga att beakta. Området berörs av riksintresse för: skyddade vattendrag, friluftsliv, rörligt friluftsliv och turism. Se separata avsnitt för beskrivning och beaktande av riksintressen och värdemiljöer.

U8 - Liftvägen

Förslaget pekar här ut ett område mellan Rönnvägen och Liftvägen. Läget är attraktivt med närhet till service som matvaruaffär och skola, elljusspår och liftområde. I anslutning till området finns en anlagd landningsplats för helikopter. Landningsplatsen används säsongvis och vid tider på dygnet som gör att buller bedöms ligga på acceptabla nivåer. Området bedöms som lämpligt för enfamiljshus med något större tomt. I anslutning till området finns också skoter- och vandringsled som bland annat fungerar som länk mellan Näsbergets friluftsområde och bro över Tjulån. I samband med vidare planering för utveckling av området bör utredningar göras för konsekvenser och åtgärder för berörda värden och riksintressen. Detta gäller särskilt för samordning av skoter och vandringstrafik så att inte störningar uppstår eller viktiga stråk helt blockeras. Rennäringen har i områdets västra gräns ett funktionellt samband mellan riksintresseområden. Detta måste beaktas i planeringen. Detta kan innebära samråd av funktionella lösningar med syfte att inte näringens bedrivande försvåras. Friluftsliv och naturvärden ska beaktas och bebyggelse får inte lokaliseras på ett sätt som skapar barriäreffekter. Detta kan exempelvis innebära att kantzoner sparas och översyn görs av bebyggelsens placering. Här är det särskilt viktigt att grönstråk beaktas mot intilliggande bebyggelseområden om detta inte bedöms orimligt. Området berörs av riksintresse för: skyddade vattendrag, friluftsliv, rörligt friluftsliv och turism samt rennäring. Se separata avsnitt för beskrivning och beaktande av riksintressen och värdemiljöer.

Riktlinjer

- Ny tomtmark för bostäder.
- Flexibla planeringslösningar.

- Större exploateringar företrädesvis i nord och nordostlig riktning.
- Attraktiva områden för åretruntboende.

3.3 Verksamheter

Ett starkt näringsliv är viktigt för Ammarnäs självkänsla och en förutsättning för byns framtida utveckling. Byns näringsliv bygger i grunden på många mindre företag. En stor del av dessa har verksamhet inom besöksnäring, men det finns även företag inom entreprenad, handel och inte minst rennäring. Förutsättningar för ett robust näringsliv är tillgång till ändamålsenlig mark. Det gäller bland annat mark för olika typer av industri som placeras utifrån dess lämplighet till omgivande bebyggelse och intressen. Planens syfte är att tillhandahålla markområden för framtida industri, men även tillåta flexibilitet för dagsaktuella behov utifrån platsspecifik industriverksamhet. Mindre verksamheter som handel och service lokaliseras med fördel mer centralt ur ett tillgänglighetsperspektiv. En stor del av byns viktiga näringar är beroende av dess attraktionskraft. Denna bygger till stor del på landskapets karaktär, utformning av bebyggelse och god livsmiljö. Därför bör icke störande verksamheter prioriteras i mer centrala lägen. Planens målsättning är att skapa förutsättningar för både större och mindre företag att etablera sig i byn. Därför vill kommunen eftersträva en flexibilitet i att kunna tillåta mindre, icke störande verksamheter även i bostadsområden i exempelvis kontor, mindre butiker och liknande.

3.3.1 Handel och turism

Byns livsmedelsbutik har en central funktion och är en förutsättning för en stor del av byns service och utveckling. I byn finns en gårdsbutik i anslutning till verksamhet för viltförädling. Butiken håller förutom lokalt förädlade produkter även ett mindre kiosksortiment. Till detta har företag verksamma inom fiske och friluftsliv försäljning av utrustning säsongvis. Byn har även boendeanternativ i stugbyar, hotell och värdshus. Historiskt sett har varuhandel generellt bedrivits i kombination med andra delverksamheter, som boende eller turistnäring. Detta har medfört en relativt god flexibilitet i fråga om lokalbehov.

U1 – Utredningsområde för turism - Tjulträskvägen

På båda sidor om Tjulträskvägen i byns västra utkant. Besöksnäringen är en viktig resurs för Ammarnäs och markområden för innovation och nya produkter är viktigt för byn. Området med möjlighet till utveckling av kulturbärande gårdsbruk och ekoturistisk verksamhet med koppling till lokala kultur- och naturtjänster, exempelvis visning av renar. Detta innefattar möjlighet till bebyggelseutveckling i anslutning till beskriven verksamhet och enstaka hus utifrån markägarens behov. I samband med vidare planering för utveckling av området bör utredningar göras för konsekvenser och åtgärder omkring berörda värden och riksintressen. Rennäringen har i anslutning till området en svår passage vilket tillsammans med funktionella kopplingar mellan viktiga områden måste beaktas i planeringen. Detta innebär samråd av funktionella lösningar som inte försvårar näringens bedrivande. Inom området finns odlingsmark som är viktig att beakta för dess naturvärden och värden för näringsliv och livsmedelsproduktion. Området mot Tjulån används ofta av friluftslivet. Detta är viktigt att beakta så att inte konflikter uppstår. Här understryks de föreskrifter som allemansrätten gör gällande. Området håller idag en hög andel vegetation, men vid mer omfattande exploatering är det viktigt att grönstråk kan sparas, speciellt i dess ytterkanter. Friluftsliv och naturvärden

ska beaktas och bebyggelse får inte lokaliseras på ett sätt som skapar barriäreffekter exempelvis i området närmare Tjulån. Avgränsning har därför gjorts med buffert till Tjulåns strandzon. Området berörs av riksintresse för: skyddade vattendrag, friluftsliv, rörligt friluftsliv och turism. Se separata avsnitt för beskrivning och beaktande av riksintressen och värdemiljöer.

3.3.2 Industri

I planförslaget har tillgången till industrimark och industriområden setts över och bedömts som tillfredställande. Sedan tidigare har hela markområdet som omfattas av utredningsområde U2 varit utpekade för småindustri. I förslaget föreslås att större delen av markanvändningen ändras till bostäder, och att ett mindre område som angränsar till väg 363 behålls för småindustrins ändamål. Området för småindustri längs Tjulträskvägen behålls oförändrat. Vid anläggande av ny verksamhet ska buller, störningar och andra eventuella olägenheter utredas särskilt som underlag till beslut om verksamhetens lämplighet.

Riktlinjer

- Eftersträva icke störande verksamheter i hela byn. Med byn avses planlagt område.
- Anpassningsbar planering utifrån lokala företagares behov.

3.4 Transport och infrastruktur

Möjligheten att transportera sig till och från Ammarnäs är en stor fråga för byn. Varje år tas ett stort antal besökare emot. Med sin relation till besöksnäringen är byn särskilt beroende av fungerande transportlösningar och infrastruktur. Samma beroende finns för möjligheten att stärka förutsättningarna för en fast befolkning i attraktivitet och livskvalitet. Inte minst Ammarnäs geografiska läge gör detta uppenbart. Som en del av Sorsele Ekokommun är hållbart resande och resurseffektiv infrastruktur särskilt viktigt. Byn sammanbinds med övriga kommunen och regionen genom väg 363. Inga andra vägar finns till grannkommunerna. Kommunens övergripande målsättning är att öka användandet av resurssnåla och samordnade transporter.

3.4.1 Kollektivtrafik

Kollektivtrafiken utgörs idag vanligtvis av tre avgångar om dagen mellan Sorsele – Ammarnäs, vilka delvis utgår ifrån skoltider för pendlare elever. Näring och ortsbor har länge uttryckt behovet av avgångar för långdistansbussar som bättre matchar besöksnäringens och arbetspendlarnas behov. Detta handlar bland annat om resor med buss från transportnoder vid kuster, eller avgångstider som utgår ifrån en normal arbetsdag. Detta påverkar inte bara byns konkurrenskraft och arbetsmarknad, utan också byns del av kommunens hållbarhetsarbete.

Bussarna angör Ammarnäs busshållplats via väg 363 och dess infart söderifrån. Busshållplatsen ligger relativt fördelaktigt placerad med ca 150-200 meter från Ammarnäs livs och hotellet. Detta undviker tung trafik genom byns centrala delar. Dock skapas en utsatt passage vid bron över Tjulån för oskyddade trafikanter. Kommunen bedömer i dagsläget situationen som hanterbar utifrån de relativt få dagliga avgångarna. De parkerings- och uppehållsytor som idag finns i anslutning till busshållplatsen bör ses över för att skapa förutsättningar för ett ökat kollektivt resande.

3.4.2 Biltrafik

Som del av en landsbygdskommun och med 9 mil enkel väg

till Sorsele, är många invånare beroende av bil. Det gäller inte enbart för långdistanstransporter, utan även inom byns närområde. Utifrån de kommunövergripande målen finns dock mycket att göra för att skapa nya resvanor som minimerar bilanvändandet. Trafikplaneringen utgår idag i hög utsträckning från biltrafik. Framtida trafikplanering bör kunna beakta andra trafikslag i högre utsträckning.

I sammanhanget är Ammarnäs en av kommunens utpekade serviceorter med ett stort upptagsområde, med en befolkning utan verkliga alternativ till bilen som transportmedel. För dessa är framkomligheten viktig, men den måste samtidigt också ta hänsyn till fotgängare och andra oskyddade trafikanters villkor.

3.4.3 Gång och cykel

Inom Ammarnäs by finns idag goda förutsättningar för att öka transporter via gång- och cykeltrafik. I dagsläget är gång- och cykeltrafikanter i byn hänvisade till bilvägar med blandtrafik. För närvarande bedömer kommunen situationen som acceptabel. Skulle dock framtida utveckling av området medföra ett ökat antal besökare och bofasta i byn, behöver trafiklösningarna ses över. Det gäller särskilt de toppar i bil- och skotertrafik som uppstår i samband med högsäsong.

3.4.4 Skotertrafik

Skotern är i Ammarnäs inte bara ett rekreationsmedel, utan även ett redskap för näringar som rennäring och besöksnäring. Det är också en förutsättning för ortsbor att ta sig till och från sina fastigheter långt ute i fjällvärlden. Inom Ammarnäs by gäller lokala trafikföreskrifter för hastighetsbegränsning om max 30 km/h.

Fyra större leder ansluter till byn från Tjulådalen, Vindelådal, Gausträsk och Ribbovardo/Åivesåive. Inom Ammarnäs finns en ringled som ska betjäna ett stort antal bostäder och serviceställen med tillhörande vägöverfarter och utsatta passager. Anslutningstrafik till och från bostadsområden, allmänna anläggningar med mera, bedöms idag vara acceptabla.

Framtida planering måste beakta trafiksituationen för skoter vid en förväntad expansion av exempelvis bostadsområden och högre utnyttjande av allmänna intressen. Vid exploatering åligger det exploatören att förhandla lösningar med berörda markägare och intressen. Användandet av skoterleder inom planområdet har gått mot att centreras allt mer kring skotern som transportmedel. Här är det viktigt att visa hänsyn till och beakta andra intressen och användare som skidåkare och hundspann. I dagsläget pågår en kommunomfattande utredning för skoterinfrastruktur som innefattar Ammarnäsområdet. Kommunen inväntar denna som underlag för beslut till framtida insatser rörande skotertrafiken.

Riktlinjer

- Tydligt ställningstagande för näringars och lokalbefolkningens behov vid lokal och regional trafikplanering.
- Översyn av trafikplaneringen för byns skotertrafik.
- Generell beredskap i trafikplaneringen vid ökat antal besökare och bofasta.

3.5 Värden och hänsyn

Områden med särskilda kvaliteter eller andra förhållanden som det bör tas hänsyn till vid exempelvis detaljplanering och bygglovsprövning pekats ut i markanvändningskartan. För varje utredningsområde anges också vilken typ av värde som finns och vilken hänsyn som bör tas.

Även inom särskilda hänsynsområden kan kommunen vara positiv till enstaka lokaliseringar. Beskrivning av vissa hänsynskategorier som ska beaktas vid planering och byggande finns också inom andra avsnitt av planen, bland annat i avsnitt 3.7 Hälsa och säkerhet.

Sammanfattning av värdemiljöer för särskild hänsyn vid förändrad markanvändning

- Ammarnäsdeltat – värdefullt område för kultur- och naturmiljövärden i ladulandskap med slätterängar. Rastplats och biotop för flertalet rödlistade fågelarter.
- Elljusspåret – centralt beläget grönområde för friluftsliv och rekreation.
- Fotbollsplan och andra idrottsanläggningar - tätortsnära motions- och rekreationsområden viktiga för folkhälsa och livskvalitet.
- Jordbruksmark – kulturmiljöer viktiga som bärare av nybyggarvet och betydelsefull del av byns landskapsvärden. Jordbruksmarken är även viktig för livsmedelsförsörjning och företagande.
- Strandområden – områden utmed vattendragens stränder. Tillgången till dessa är viktiga för både människor och djur.

– Tjulån och Vindelån – viktiga delar av byns blåstruktur och nyckelområden för byns sportfiske- och friluftsinträsken.

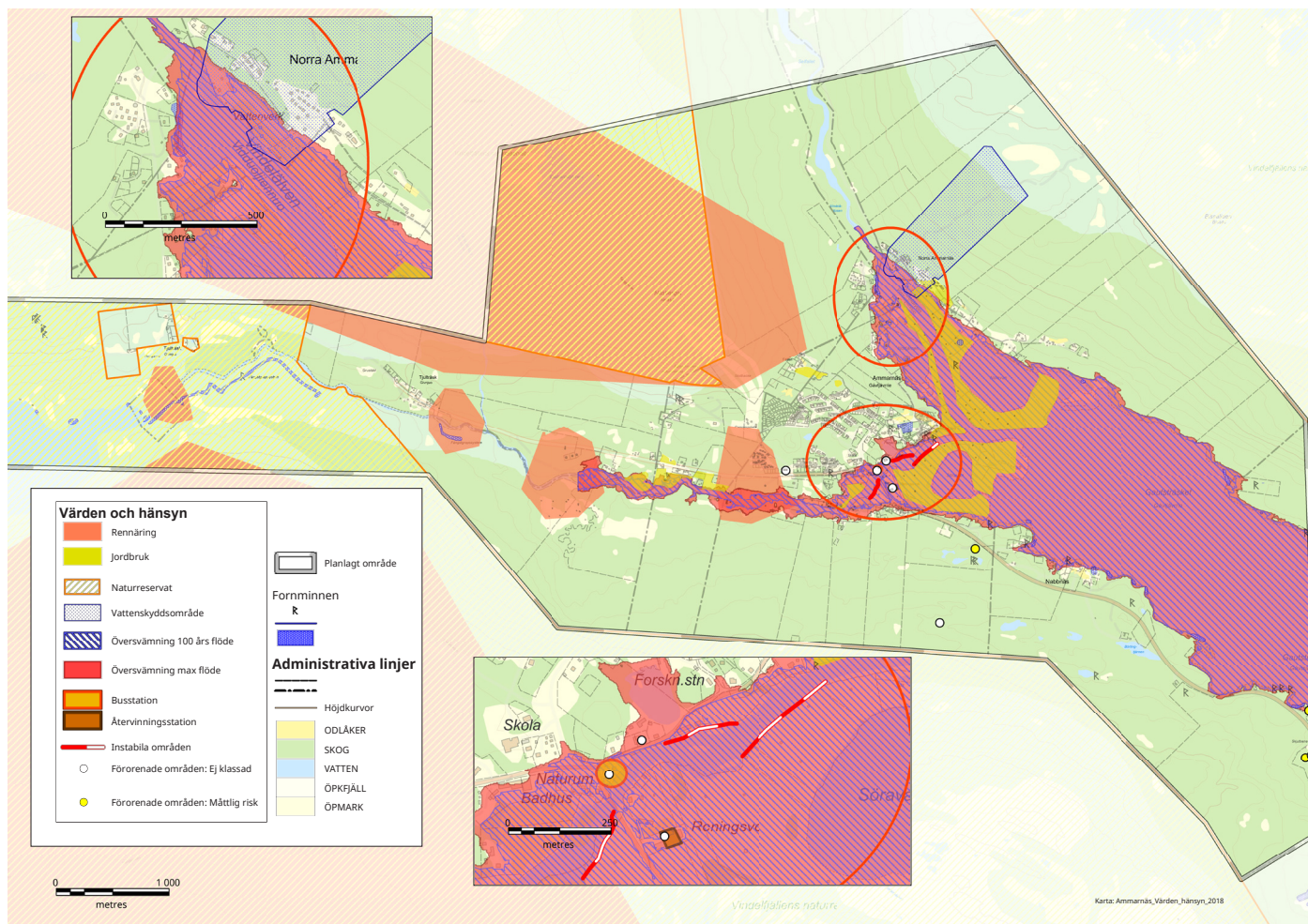
3.5.1 Naturmiljö

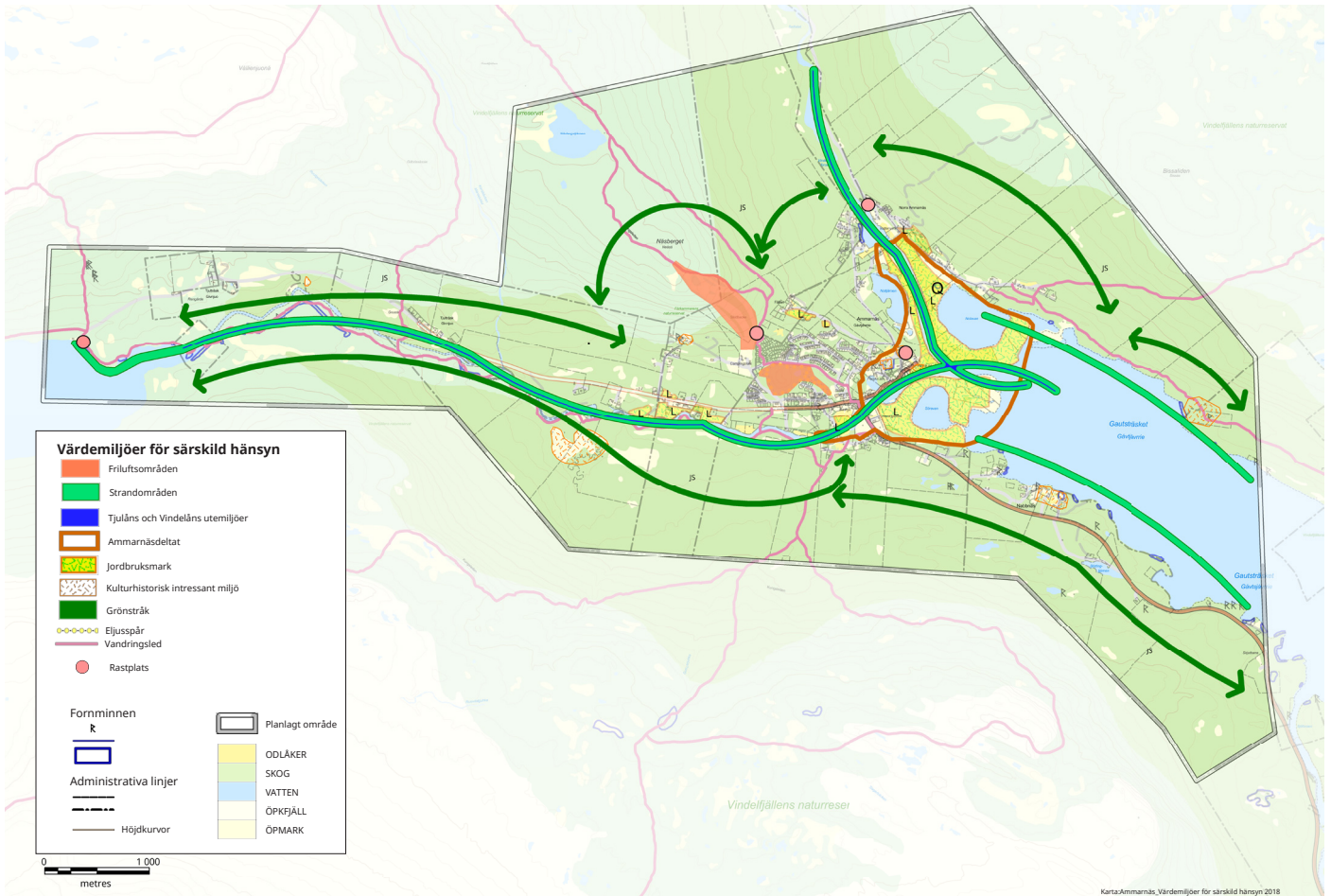
Det är svårt att nog understryka hur värdefull resurs naturen är för Ammarnäs. Den är en stor tillgång i ekosystemtjänster för både besökare, ortsbor och näringar. Många ammarnäsbor har naturen som ett grundläggande element i tillvaron och det är en stark anledning till att bosätta sig i byn. Naturen är också arbetsplats för många verksamheter inom näringar som rennäring, fiske- och naturupplevelser.

Det är viktigt att bevara värdefulla naturmiljöer inom planområdet utifrån deras särskilda funktioner för djur, natur och människa, liksom naturens egenvärde i sig själv. Kommunens övergripande målsättning är att ta tillvara på den potential som finns i områdets naturmiljöer. Det handlar dels om naturmiljöernas egenvärde, men också dess värde som producent av ekosystemtjänster till näringar och ortsbefolkning. Här är det önskvärt att hitta en balans mellan utveckling och bevarande, där olika intressen kan samexistera sida vid sida.

Vid all detaljplanering ska bedömningar utföras, för att klargöra om planeringen kan innebära betydande miljöpåverkan. I sådana fall kan det bli nödvändigt med separata beskrivningar av miljökonsekvenser.

Naturmiljöerna inom planområdet hyser många höga naturvärden, biotoper och rastplatser för flera hotade arter. Stora delar av planområdet angränsar direkt mot Vindelfjällens naturreservat.





På Näsbergets södra sluttning finns också det drygt två hektar stora naturreservatet Fårkammaren. Vindelfjällens naturreservat är Sveriges största och ett av Europas största skyddade områden. Planområdet omfattas av Fårkammarens naturreservat i sin helhet och av Vindelfjällens reservat i näsbergsområdet och övre delen av Tjulådalen. Reservatföreskrifter ska följas i all planering och förändrad markanvändning. Fårkammarens naturreservat är beläget under Näsbergets branta sydsluttning med sin utmärkande klippvägg. Under klippväggen finns finjord och tillsammans med omgivande blockterräng bildas ett så kallat sydväxtberg, med särskilda förutsättningar för krävande arter. På grund av sin oländiga terräng lämpar sig marken intill reservatet dåligt för bebyggelse. Därför föreslås heller inga bebyggelseområden här. Däremot finns det flera utredningsområden föreslagna längre ned mot Ammarnäs by och Tjulträskvägen. Dessa områden kan ha kopplingar med reservatet och omkringliggande mark, vilka kan vara värdefulla stråk för naturvärden och gröna kopplingar i framtiden. Dessa värden ska beaktas vid framtida exploatering.

Delområdet av Vindelfjällens naturreservat som ligger inom Näsbergsområdet karaktäriseras av fjällbjörkskog i dess övre del och granskog i den nedre. Terrängen är sluttande ned mot liftområdet liksom flackare med böljande inslag i anslutning till bergets topp. Området är värdefullt i egenskap av att det ligger i gränsområdet mellan granskogs- och björkskogsregionen med varierande höjdlägen och växtlighet karaktäristisk för denna del av Vindelfjällen. Den del av Vindelfjällens reservat som ligger i planområdets västligaste del karaktäriseras utslutande av fjällbjörkskog med naturvärden i dess för fjällområdet karaktäristiska fjällbjörkskog och undervegetation av örter och

andra fjällväxter. För den västliga reservatsdelen föreslås inga bebyggelseområden. För att begränsa påverkan på området i anslutning till Näsberget föreslår planen inga omfattande bebyggelseområden, vilket förtydligas i beskrivning av utredningsområde U5. Utveckling av områdena ska ske på ett sätt som inte äventyrar dess värden. Dessa värden ska utredas ytterligare vid framtida utveckling.

Genom planområdet rinner i väst-östlig riktning Tjulån, som tillsammans med Vindelån och Ammarnäsdelat omfattas av Natura 2000 art- och habitatdirektiv. Tjulån har en relativt stor fallhöjd mellan luspen vid Tjulträsk och utloppet i Gautsträsket. Även den del av Vindelån som rinner genom planområdet utgörs av strömmande vatten med bland annat Vindelåforsen. Vindelån, som är en del av Vindelälven, är en av Sveriges nationalälvar. I stora delar av vattnen finns värdefulla miljöer för vilda stammar av öring och harr. Strandvegetationen intill vattendragen är ofta frodig med vedartade fjällväxter och ångsartad fjällbjörkskog. I dess nedre delar övergår skogsvegetationen till bitvis bördig örtgranskog med exempelvis växter som stormhatt och torta. Främst i åarnas nedre del finns odlingsmark i anslutning till strandområdet, som har brukats under lång tid. I Tjulåns nedre del finns det också för rennäringen viktiga överfarter vid renflytt. För att begränsa påverkan på dessa miljöer har bebyggelseområdena föreslagits med en buffert till strandområdet. För ställningstagande till LIS-område, se kommunens separata LIS-plan. I området finns även mindre vattendrag som Bissanbäcken och Karsbäcken, som tillsammans med områdets övriga vattendrag och sjöar omfattas av riksintresse för skyddade vattendrag.



3.5.2 Grön- och blåstruktur

All mark som det växer på skapar i sig en grönstruktur. Detta kan omfatta exempelvis skogar, ångar eller människors trädgårdar. Till detta bildar alla vattendrag och sjöar en blåstruktur som i ett större perspektiv hänger ihop. Både den gröna och den blå strukturen är viktiga för att skapa en bra och trivsamt livsmiljö för allt levande.

I Ammarnäsområdet finns mycket skog som växer och vatten som flyter. Ofta kan vi uppfatta det som en självklarhet, men för att behålla sina värden är det viktigt att planeringen ser till att det i längden bevaras en struktur av gröna och blå områden. Större och mindre områden av träd och annan vegetation kan också behöva bindas ihop och gröna kilar planeras vid ny bebyggelse.

Ammarnäs natur ska bidra till en attraktiv miljö att bo och vistas i, för ortsbor såväl som besökare. Kvaliteten på den blå och gröna strukturen är något som ska säkras och utvecklas för framtiden. I byn finns idag ett rikt växt- och djurliv, men det är något som kan tillvaratas i ännu högre utsträckning.

Grönrytorna i byn används i hög utsträckning till rekreation som promenader, idrott, evenemang, folkliv och avkoppling. Grön- och blåstruktur är också viktiga omgivningar för mötesplatser och identitet. Tillgången till tätortsnära natur är väldigt viktigt för att inte bli en exklusiv miljö för helgaktiviteter eller något som enbart kan nås med bil eller cykel. Även funktionshinderade, äldre eller barn ska kunna ha nära till gröna områden, liksom den som efter jobbet vill kunna ta en promenad längs älven eller i skogen.

Ammarnäs omges i hög utsträckning av gran- och björkskog och inne i byn är granskogen något som i hög grad bidrar till byns karaktär. En runda på byns elljusspår ger en känsla av att befinna sig långt ut i skogen. Längs Tjulån och Vindelån finns också tätortsnära vandringsstigar och fiskevatten.

Vid all planering ska grön- och blåstruktur användas som verktyg för att stärka och nyskapa sociala och ekologiska värden. En sammanhängande grön- och blåstruktur bör beaktas när ny bebyggelse eller verksamhet planeras.

Riktlinjer

- Området i anslutning till byns elljusspår ska undantas från exploatering om inte särskilda skäl finns.
- Grön- och blåstruktur ska användas som ett verktyg för att dra nytta av dess sociala och ekologiska värden.
- Stråk och kilar bör tillskapas vid exploatering för att skapa sammanhängande grön- och blåstruktur.

3.5.3 Kulturmiljöer, odlings- och renbrukslandskap

Same- och nybyggarkulturen har haft stor inverkan på vad Ammarnäs är idag. Det är också dessa som är bakgrund till de särskilt intressanta kulturmiljöer som finns inom planområdet. Vindelälven och Vindelådalen utgör tillsammans med Ammarnäs kyrkstad, tillhörande kyrka och odlingslandskap, riksintresse för kulturmiljövården. I program för kulturmiljövården pekar kommunen ut kulturhistoriskt värdefulla byggnader, gårdar och platser i Ammarnäsområdet.

Samerna har under en avsevärt lång tid brukat och levt av marken i området kring Ammarnäs. Detta har också satt spår i landskapet med boplatser, kåtor och andra anläggningar. Inne i Ammarnäs utgör den så kallade Lapplatsen en central del av byn och är ett viktigt exempel på miljöer med kopplingar till den samiska kulturhistorien.

Nybyggarkultur har också gjort sig påmind i ett tidigt skede. Förutsättningarna för jordbruksbaserad bosättning har varit ovanligt goda. Det har i förlängningen resulterat i mycket av det odlingslandskap vi förknippar med exempelvis Ammarnäsdelstatts raningar.

I planeringen är det inte bara byggnader som är centrala att betrakta ur ett kulturhistoriskt perspektiv. Här är det även viktigt att komma ihåg att inte bara enskilda objekt är betingade med kulturell betydelse. Med detta menas att områdets kulturmiljöer ska ses som en del av landskapet som helhet.

Områdets värdefulla kulturmiljöer ska bevaras och tryggas för framtiden då de har ett egenvärde i sig. En återhållsam hållning bör finnas vid ändringar och tillståndsgivning som påverkar kulturhistorisk intressant bebyggelse och miljö. Områdets kulturmiljöer har ett starkt egenvärde, men bidrar också till attraktivitet, social hållbarhet och utveckling.

Planen ser att kulturmiljöerna bidrar till attraktivitet, social hållbarhet och utveckling. Därför stödjer planen att miljöer ska kunna brukas och förvaltas på ett varsamt och hänsynstagande sätt som förmedlar historia till många. I särskilda fall kan kulturhistoriskt värdefulla byggnader och platser användas med nya funktioner och verksamheter, så länge dess värden inte påverkas negativt.

Utöver kulturmiljöprogrammet pekas värdefulla och populära miljöer ut av kommunen i planen. De redovisas nedan. Vissa av dessa miljöer saknar formellt skydd som enskilda objekt. I dessa fall bör dess generella värde som kulturmiljö beaktas vid framtida utveckling av området som kulturmiljöerna ligger i. Utöver dessa hänvisar kommunen till ovan nämnda kulturmiljöprogram för riktlinjer gällande särskilda byggnader, platser och områden. Till detta understryker planen att jordbruks- och odlingsmark inte bara har ett värde som kulturmiljö, utan den har också betydelse för livsmedelsförsörjning och näringsliv.

Vid hänsynsfrågor kopplade till jordbruksmark redovisas i regel aktivt brukad mark i kartmaterialet. Kommunen är positiv till restaurering av igenvuxen odlingsmark och att ny odlingsmark tas i bruk för jordbrukets syften.

Lq1 – Joubmovare blomsteräng

Del i gammalt nybygge från mitten av 1800-tal. Ängarna som hävdas med lieslätter håller särskilt hög blomsterprakt under högsommaren.

Lq2 – Ruovdatj

Gammalt odlingslandskap med tillhörande ängslador där Ruovdatjjuhka mynnar i Tjulån.

För mer information om jordbruksstrategin, se Bilaga 7 - Strategi för jordbruk och jordbruksmark Ammarnäs.

Lq3 – Blomsterlottas trädgård

Gammal trädgård från början av 1900-talet. Ligger på Näsbergets sydsluttning strax söder om Fårkammarens naturreservat. Bygd i skiffersten som är karaktäristisk för Tjulådalen och håller vissa för växtzonen exotiska arter.

Lq4 – Kvarnen Bissanbäcken

Rekonstruktion av en byakvarn som byggdes i början av förra seklet. I området finns också lämningar av ramsågsverk från samma tidsepok.

Lq5 – Lapplatsen

Unik byggnadsmiljö i form av äldre kyrkstugor i timrade enkel- och dubbelbodnar från mitten av 1800-talet. Del av riksintresseområde för kulturmiljövården.

Lq6 – Potatisbacken

Brant moränkulle som har använts sedan nybyggartiden för odling av potatis. Värdefullt och populärt besöksmål som vittnar om det tidiga jordbruket i byn.

Lq7 – Hembygdsområdet

Hembygds gård uppförd 1901. Viktig del av byns kultur- och folkhistoria. Byggnaden har använts som postkontor, frisering, polisstation, telestation, läkarmottagning och möteslokal.

Lq8 – Nabbnäs

Nybygge från 1820-talet med stolpbod, sommarladugård och tillhörande ekonomibyggnader.

Riktlinjer

- Kulturmiljöernas värden ska bevaras och får inte påverkas negativt av exploatering eller annan förändrad markanvändning.
- Områdets kulturmiljöer ska i särskilda fall kunna användas med nya funktioner om dess värden inte påverkas negativt.

3.5.4 Friluftsliv

Friluftslivet är av stor betydelse för Ammarnäs besökare, ortsbor och näringar. Det skapar förutsättningar för ekonomiskt och social hållbarhet i hela området. Med närheten till Vindelfjällens naturreservat är förutsättningarna mycket goda för varierade och innehållsrika naturupplevelser.

Genom planområdet går Kungsleden som erbjuder längre vandringalternativ. 2015 invigdes ett närledsystem för längre och kortare dagsturer. Längs med Tjulån och Vindelån finns varierad vandring och många populära utflyktsmål. Byn har under lång tid arbetat med flera åtgärder som stärker möjligheterna till friluftsliv. Bland dessa kan nämnas arbete med närleder kring byn, rastplatser för fisket och olika typer av utflyktsmål. Kommunen ser att det finns mer att göra, bland annat i prioriterade utredningsområden som beskrivs särskilt nedan, samverkan för vägunderhåll för anslutningar till reservat, skyltning och parkeringsmöjligheter. All exploatering bör ske på ett sätt som iakttar planområdet generella värde för friluftslivet. Planförslaget pekar särskilt ut två utredningsområden med mer detaljerad beskrivning för utveckling av byns friluftsliv.

U5 – Näsberget

Näsberget är Ammarnäs mest tätortsnära fjällområde och fyller redan idag en viss funktion för friluftsliv och besöksnäring.

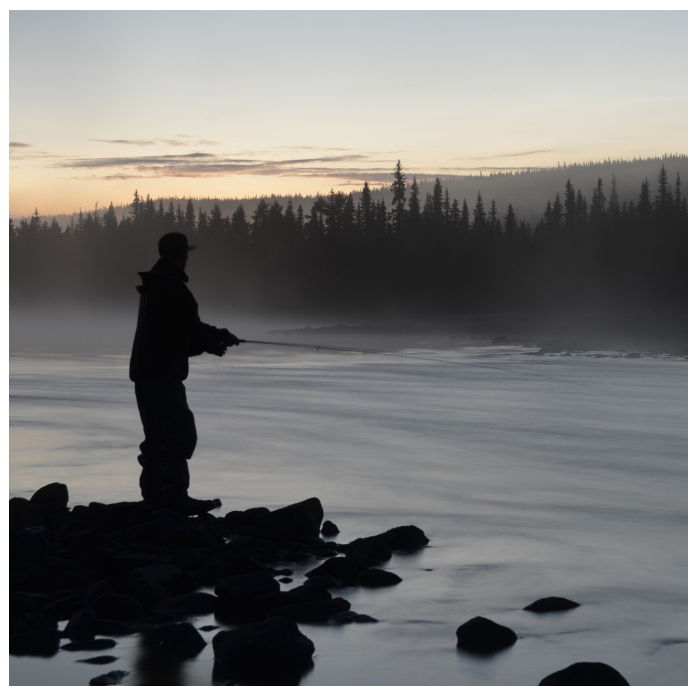
Sorsele kommun betraktar detta område som ett utvecklingsområde för såväl friluftsliv som näringsliv och ser positivt på åtgärder som underlättar tillgängligheten eller förstärker/nyttjar besöksvärdena i området. Det kan exempelvis omfatta bebyggelse. Området berörs delvis av Vindelfjällens naturreservat och Kungsleden passerar genom området, vilket innebär att utvecklingen ska harmoniera med befintliga natur- och friluftslivsvärden. Vidare planering av området ska innebära mer ingående utredning för beaktande av områdets värden och riksintressen. Området omfattas av riksintresse för rennäring i sin norra del och i söder angränsar U5 till riksintresseområde med svår passage. Området däremellan har ett funktionellt samband mellan riksintresseområdena i och med flyttled. Utöver riksintesseområdena ska funktionellt samband beaktas i vidare planering och samråd hållas med syfte att hitta praktiska lösningar för berörda parter. Området omfattas i sin helhet av friluftsområdet Näsberget och berörs av båda riksintressen för friluftsliv. Framtida planering måste beakta detta särskilt. Eventuell byggnation ska undvika att blockera eller uppta viktiga områden och stråk för friluftslivet och rennäringen. Området berörs av riksintressen för: skyddade vattendrag, obrutna fjäll, naturvård, rennäring, friluftsliv, rörligt friluftsliv och turism, Natura 2000 art- och habitatdirektiv. Se separata avsnitt för beskrivning och beaktande av riksintressen och värdemiljöer.

UR – Elljusspåret

Strövområde med motionsslinga i öst-västlig riktning, beläget mellan Tjulträskvägen, Liftvägen och Näsbergsvägen. En stor del av centrala Ammarnäs har gångavstånd eller angränsar direkt till området. På marken står tät granskog som utgör en viktig del av byns grönstruktur. Här finns också en mindre tjärn och kuperad terräng med inslag av stenskravel i dess västliga del. Här finner man ett varierat och tätortsnära alternativ med olika svårighetsgrad. Området bör fortsättningsvis undantas från bebyggelse till förmån för friluftslivets intressen.

Riktlinjer

- Exploatering bör ske med hänsyn till friluftslivet.
- Prioritera utveckling av tätortsnära alternativ.



Fotograf: Therese Lundin

3.5.5 Vattenvård

EU:s ramdirektiv för vatten syftar till att åstadkomma en god vattenkvalitet och en långsiktigt hållbar användning av vattenmiljöer. Det övergripande målet är att minst uppnå ”god vattenstatus” inom ett visst antal år. Ingen försämring av ett vattens fastslagna status får ske och beslutade miljökvalitetsnormer ska uppfyllas. För ytvattenförekomster med god status gäller till exempel att högst 15 % av närområdet, ca 30 meter, får utgöras av anlagda ytor eller aktivt brukad mark. För hög status är motsvarande siffra högst 5 %. Vandringshinder av olika slag kan också påverka statusklassningen i Ammarnäsområdet.

Ytvattenförekomster har bedömts med avseende på ekologisk och kemisk status utifrån lokal kunskap samt data i Vatteninformationssystem Sverige, VISS. Vid bedömningen tas dock inte hänsyn till kvicksilver och bromerad difenyleter, eftersom dessa ämnen överskrids i större delen av Sverige på grund av atmosfäriskt nedfall och att lokala åtgärder inte är möjliga.

Vindelälven och Gautsträsket, med sel, avor och tillrinnande vattendrag, är mycket viktiga delar av Ammarnäs by. Inom planområdet ligger även de nedre delarna av Vindelån som mynnar i Gautsträsket, delar av Tjulträsket, Tjulån med tillflöden samt Nalotjärn ovanför Näsberget. Vattenkvaliteten inom och i närheten av Ammarnäs planområde bedöms redan idag hålla god kemisk och god eller hög ekologisk status. Gautsträsket samt delar av Tjulån och Vindelån bedöms enligt VISS påverkas av bebyggd och brukad mark i närområdet. Gällande miljökvalitetsnormer uppnås.

I Ammarnäs finns bland annat unika bestånd av storöring som har sina huvudlekplatser i närområdet, men det finns även mycket fin harr och flera andra arter. Ammarnäs fiskevårdsområde bedriver sedan många år ett aktivt arbete med ekologisk inriktning och med god information och tydliga regler för långsiktigt hållbara fiskeuttag.

Vattendragen för naturligt med sig stora mängder sediment och näring i samband med höga flöden, vilket är en förutsättning för de höga naturvärden och det jordbruk som finns i deltalandskapet. Detta medför även erosion på vissa platser, bland annat vid Tjulåns lopp genom byn. Muddringsåtgärder har gjorts, bland annat i norra Ammarnäs, för att säkerställa vattenflöden till Nolavan. Återställningar efter flottning och avlekbottnar är genomförda längre nedströms från Ammarnäs, liksom borttagande av olika vandringshinder. Stornorrfor kraftverk påverkar dock de biologiska förutsättningarna negativt i hela Ume- och Vindelälven. Lokala föroreningskällor finns i begränsad omfattning, som avloppsreningsverk vid Gautsträsket, ett antal enskilda avlopp samt väg- och skogsdiken som mynnar i vattendrag. Vattendragen inom planområdet bedöms dock inte vara negativt påverkade av dessa utsläpp eller generellt av övergödning eller försurning.

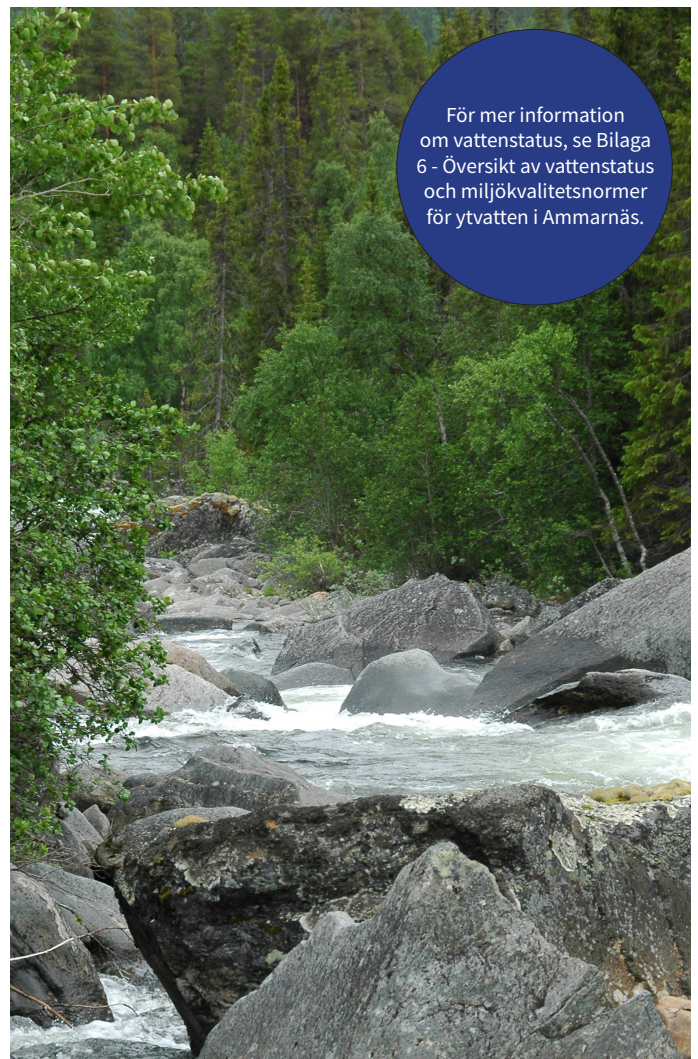
De planerade utredningsområdena i Ammarnäs ska ha låg andel hårdgjorda ytor och ska inte ge förutsättningar för miljöfarliga verksamheter. Dagvatten ska omhändertas lokalt i områdena, inom väl tilltagna stråk med naturmark. Skydds- och kantzoner är av stor betydelse för vattendragens och sjöarnas funktion. Bebyggelse, hårdgjorda ytor och bruksarealer bör som grundregel ligga utanför vattens närområde, ca 30 meter. Kantzonernas avgränsning och utformning måste detaljplaneras utifrån lokal geografi, hydrologi, vattendragens storlek med mera. Det är även av stor vikt att de jordbruksmarker som brukas eller kan brukas i Ammarnäsområdet hålls i hävd, även om de ligger närmare än 30 meter. Zonerna ska vara ”funktionella”, det vill säga bevara och stödja vattens och strandzonernas ekologiska förutsättningar, till exempel för föda, skugga samt skydd för avrinning och erosion. Vid val av utredningsområden har

stor hänsyn tagits till översvämningrisker och allmänhetens tillgänglighet till vattendragen. Utredningsområdena ligger av denna anledning med god marginal utanför de nämnda vattendragens närområden. Vattens statusklassning ska med dessa åtgärder inte påverkas negativt.

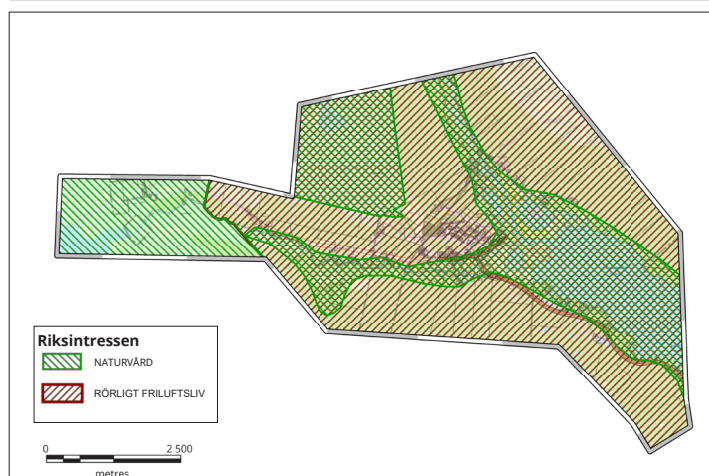
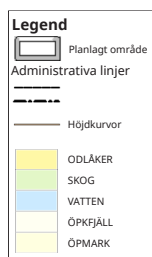
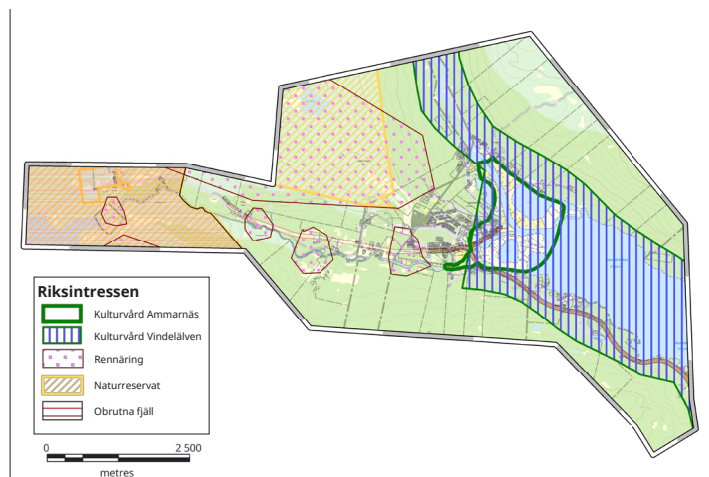
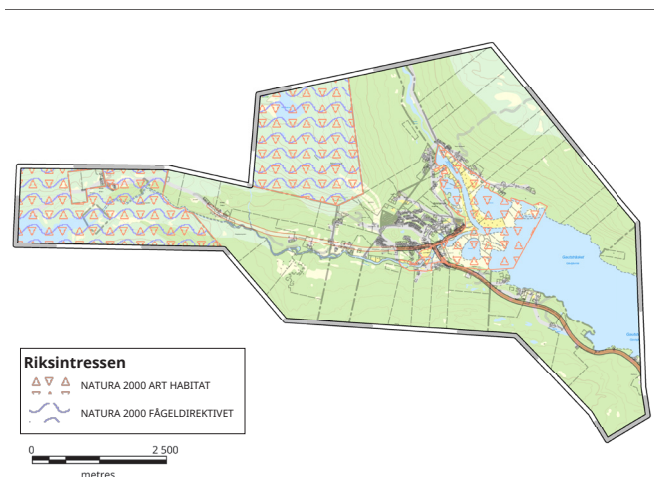
Riktlinjer

Kommunens övergripande målsättning för vattenvården i den fysiska planeringen är att planeringen ska bidra till att uppfylla beslutade miljökvalitetsnormer och att minst bibehålla den vattenkvalitet som idag finns i sjöar och vattendrag inom området. Tillkommande bebyggelse och verksamheter ska inte bidra till försämring av vattenkvaliteten eller vattens status. Övriga riktlinjer:

- Fortsätta arbetet med ekologisk vatten- och fiskevård tillsammans med Ammarnäs fiskevårdsområde. Genomföra årliga uppföljningar genom dykning och elfiske samt utreda möjligheter till ytterligare förbättringar av vattens ekologiska status.
- Inom de planerade utredningsområdena ska insatser som kan bevara och förbättra vattenkvaliteten undersökas vidare. Väl tilltagna funktionella skydds- och kantzoner ska sparas mot sjöar och vattendrag. Dagvatten och sediment från tillkommande utredningsområden och bebyggelse ska omhändertas lokalt inom områdena, där tillgången på naturmark ska vara fortsatt god.
- Se över tillgängligheten till sjöar och vattendrag i byn.



För mer information om vattenstatus, se Bilaga 6 - Översikt av vattenstatus och miljökvalitetsnormer för ytvatten i Ammarnäs.



Karta: Ammarnäs_Naturkulturvård_RIKS_2018

Karta: Riksintressen.

3.5.6 Riksintressen

Riksintressen enligt 3:e, 4:e och 7:e kap i miljöbalken är särskilda områden som anses hålla viktiga värden och kvaliteter. De ska skyddas från åtgärder som påtagligt kan skada dess värden. Områdena kan vara intressanta för både bevarande och exploatering, men i Ammarnäs handlar det främst om intressen för bevarande. Inom planområdet finns det relativt många riksintressen som överlappar varandra. Överlappande riksintressen kan eventuellt indikera intressekonflikter. Flertalet av dessa intressen har ett bevarandesyfte, men bedömningen har gjorts att dessa generellt är kompatibla med varandra. Allmänna och nationella intressen och näringar skulle kunna stå i konflikt med riksintressen. Det gäller särskilt de intressen som avser exploatering. Planförslaget har också försökt beakta detta, bland annat i utredningsområdenas avgränsning. I anslutning till detaljplanering, eller liknande, ska en fördjupad bedömning och prioritering göras för de enskilda fallen. Kommunens grundläggande ställningstagande är att riksintressens och allmänna intressen, så långt som möjligt, ska kunna utvecklas jämsides. I de fall där bedömningen görs att detta inte är möjligt, ska företräde ges till det intresse som bäst främjar en långsiktig mark- och vattenanvändning och inte skadar riksintressenas värden.

Riksintressen får betydelse främst när markanvändningen förändras eller i framtiden planeras att förändras. Det kan exempelvis påverka bygglov eller byggande av vägar, anläggningar och liknande. Inom planområdet finns riksintresseområden för:

obrutna fjäll, rennäring, kulturmiljövård, naturvård, skyddade vattendrag, friluftsliv och rörligt friluftsliv och turism.

Nedan följer beskrivningar och ställningstaganden för varje riksintresse. Till detta finns ytterligare riktlinjer och skyddsåtgärder angivna till respektive utredningsområde.

RIKSINTRESSE OBRUTNA FJÄLL

Redogörelse för intresset

Skyddsvärde och uttryck ligger i fjällområdena obrutna av vägar, omfattande infrastruktur, eller annan större exploatering. Riksintresset omfattar delar av planområdet och dessa angränsar i sin tur till områden som är obetydligt påverkade av bebyggelse och infrastruktur. Dessa områden har stor betydelse för många intressen, som friluftsliv, naturvård och rennäring. Den orörda karaktären är viktig att bevara för framtiden och ska beaktas vid framtida planering. Områdena vid Tjulåns inlopp har visserligen Tjulträskvägens ände inom området, men angränsar till mycket stora orörda områden. Här är det viktigt att se sambandet mellan riksintressets ytterområden och större orörda områden.

Ställningstagande

Planområdet berörs i dess västra del från sin västra gräns till ca 1300 meter öster om Tjulåns inlopp. Ingen ny bebyggelse eller förändrad markanvändning föreslås som sammanfaller med riksintesseområdet.

RIKSINTRESSE RENNÄRING

Redogörelse för intresset

Utifrån 3 kap 5§ miljöbalken ligger det övergripande syftet i att skydda särskilt viktiga områden för rennäringen från att ta skada vid olika typer av exploatering och förändrad markanvändning. Rennäringen har många olika typer av områden och anläggningar som är viktiga för näringens bedrivande. Det kan röra sig om betesmarker, flyttleder och renhägn. Inom planområdet utgörs dessa framförallt av strategiskt viktiga områden uppe på Näsberget och svåra passager i anslutning till Tjulån.

Till detta är det viktigt att iaktta att så kallade funktionella samband kan finnas mellan de formellt utpekade riksintresseområdena. Det kan till exempel handla om grönbeta, lavbeta, mängd kalvningsland, ostördhet samt uppsamlingsområden i lämplig omfattning i de årstidland där behovet föreligger. Funktionella samband är grundläggande för renskötselns fortsatta bedrivande. Dessa är viktiga att beakta i planeringen, därför är samråd vid utveckling och exploatering särskilt viktiga då de ger möjlighet för rennäringen att klargöra och förklara sådana samband.

Ställningstagande

Delar av utredningsområden U1 och U7 sammanfaller delvis med två områden med svåra passager i anslutning till Tjulån. Funktionellt samband mellan riksintresseområden berörs i utredningsområde U5. Rennäringen har inför samrådet angett att området väster om Ammarnäs bör utvecklas varsamt och ser helst att huvuddelen av framtida utveckling sker i annan riktning, vilket också planförslaget föreslår. Planförslaget anger inte i detalj något konkret bebyggelseförslag. Därför är en av huvuduppgifterna för framtida utredningar att bedöma exploaterings konsekvenser och ange nödvändiga åtgärder för att beakta riksintressets värden på det sätt som miljöbalken 3 kap 5§ anger. Ett grundkriterium bör dock vara att bebyggelse ej ska skapa barriäreffekter. Samråd ska ske med berörd sameby vid exploatering där rennäringen kan antas beröras av dess konsekvenser.

RIKSINTRESSE KULTURMILJÖVÅRD

Redogörelse för intresset

Värden som lyfts fram i riksintresset är Vindelådalen med kulturmiljöer från nybyggar- och samekultur, som damvall och boplatser samt andra fornlämningar. Till detta kommer också Ammarnäs samhälle. Här finns följande särskilt värdefulla platser och byggnader: Lapplatsen som samisk kyrkstad som har funnits sedan 1860-talet. Den består av ett 15-tal bodar med kyrka, klockstapel och begravningsplats. Den intilliggande potatisbacken liksom ängs- och ladulandskap vid det så kallade ammarnäsdelat. Här finns det ett 70-tal lador och höhössjor utspridda i samma område. Gårdsplatser från 1800-talet återfinns också i området. Vid Nabbnäs, beläget på Gautsträskets södra strand, ligger nybygget Nabbnäs från 1820-talet. Följande byggnader är också betydelsefulla uttryck för riksintresset: Lapska ålderdomshemmet, skola med lärarbostad, prästgård, sjukhärberge och fåbodställen som Rouvdatj väster om byn.

Ställningstagande

Utredningsområde U2 sammanfaller delvis med riksintresset i anslutning till Vindelälven. Vid platsbesök och underlagsstudier har fornlämningar konstaterats i damvall och boplatser. Om området blir aktuellt för exploatering ska ytterliggare utredning

genomföras, som anger nödvändiga åtgärder och hänsyn för att säkerställa att inte kulturmiljöernas värden skadas.

RIKSINTRESSE NATURVÅRD

Redogörelse för intresset

Vindelälven är en outbyggd nationalälv som håller viktiga och variationsrika landskaps- och naturtyper. Här finns värdefulla biotoper för flera hotade arter och en artrik och individrik fauna. Vindelälven rinner längs en ca 40 kilometer lång sträcka från Dalovardo och ut i Gautsträsket. Älven rinner in i planområdet ca 3 kilometer ovanför ammarnäsdelat och har i stort strömmande vatten utmed hela sträckan. Sträckan avslutas med ett fall i Vindelåforsen. Med sitt fritt strömmande vatten är älven mycket betydelsefull, inte bara för vattenlevande djur och växer, utan även för strandområden håller stora värden för naturvärden och friluftslivet. Av den anledningen är också älvsområdet känt för sin rikedom av fågel och vilt.

Områden av planområdet som omfattas av Vindelfjällens naturreservat i anslutning till Näsberget och längst upp i Tjulådalen innefattas också av riksintresse naturvård. Naturtyperna inom dessa områden representerar sydlapskt fjällområde med naturtyper i höjd med trädgränsen och barrskogsregionen med flora och fauna karaktäristiskt för denna del av fjällkedjan.

Området i anslutning till Näsberget ligger högt i topografin, avskilt från dalbotten. Det karaktäriseras av både fjällbjörk- och barrskog i form av gran. Området håller höga värden med dess blandning mer höglänta delar i anslutning till trädgränsen och granskogsområde i de lägre delarna.

Området i anslutning till Tjulträsk karaktäriseras uteslutande av fjällbjörkskog med naturvärden i dess för området karaktäristiska björkskog och undervegetation av örter och andra fjällväxter som tillsammans skapar särskilda förutsättningar för typiska djurarter inom denna del av fjällmiljön.

Ställningstagande

Planförslaget föreslår ingen bebyggelse inom riksintresseområdet. Däremot föreslås lämpliga områden för bebyggelse i anslutning. Här har avgränsningen för utredningsområdena valts för att ej omfatta riksintresseområdet. Den sammanfattade bedömningen är att planförslaget inte påverkar riksintresseområdet för Vindelfjällen och Vindelälven med biflöde Tjulån som helhet utifrån ovan angivna förutsättningar.

RIKSINTRESSE SKYDDADE VATTENDRAG

Redogörelse för intresset

Vindelälven med tillhörande vattenområden, käll- och biflöden, är oreglerade och skyddas enligt miljöbalken 4 kap 6§.

Ställningstagande

Planförslaget föreslår ingen förändrad mark- eller vattenanvändning som påverkar riksintresset.

RIKSINTRESSE FRILUFTSLIV

Redogörelse för intresset

Områden som på grund av sina natur- och kulturvärden kan bli attraktiva för en stor mängd besökare. Med friluftsliv menas vistelse i natur- och kulturlandskapet för välbefinnande och upplevelser. Då hela planområdet omfattas av riksintresset finns stora variationer och uttryck för riksintresset. Hela området är på så vis viktigt för olika delar av friluftslivet, med allt från vandring

till bär- och svamplockning liksom jakt. Genom området löper Kungleden norrifrån över Näsberget ner till byn och över mot parkeringen mot Äjvesåivve, där den viker av västerut mot Hemavan. Till detta finns ett stort utval av andra leder, bland annat i byns närledssystem som är uppbyggt i slingor med början och slut i byn. Näsberget är ett friluftsområde med liftsystem, längdspår och vandringsleder. I de centrala delarna av Ammar-näs ligger elljusspårområdet som fungerar som ett tätortsnära friluftsområde med motionsspår och strövområden. Området i anslutning till Tjulträskparkeringen är ett populärt och lättillgängligt strövområde med led upp på lågfjället Gajssieatj.

Ställningstagande

Hela planområdet berörs av riksintresset och därför redovisas det ej i karta. Bedömningen är att den bebyggelseutveckling som föreslås inte påverkar intressets värden negativt. Då planområdet omfattas i sin helhet av intresset ska det i samband med utveckling av särskilda områden genomföras mer ingående utredningar, som bedömer konsekvenser och anger nödvändiga åtgärder för att säkerställa att intressets värden inte påverkas negativt.

RIKSINTRESSE RÖRLIGT FRILUFTSLIV OCH TURISM

Redogörelse för intresset

Inom dessa områden ska turismens och friluftslivets intressen särskilt beaktas utifrån tåglighet av exploateringar eller andra ingrepp i miljön. Vindelälven om delar av Tjulån utnyttjas i hög grad av det rörliga friluftslivet och besöksnäringen. Fisket har länge varit en självklar del av dessa områden, både som en del av besöksnäringens och privatpersoners aktiviteter. Områdena i anslutning till båda vattendragen används också som strövområden och längs med Tjulåns södra sida löper en led upp mot Tjulträskluspen. Här bedöms strandområden som särskilt värdefulla för att beakta riksintressets värden.

Ställningstagande

I planområdet utgörs riksintresset av Vindelälven, Vindelådalen och delar uppströms Tjulån. Samtliga utredningsområden som föreslås för bebyggelse omfattas. Bedömningen har gjorts att föreslaget sammantaget inte påverkar intressets värden negativt. För samtliga utredningsområden gäller att exploatering inte får ske på ett sätt som påtagligt försämrar friluftslivets och turismens förutsättningar att bedrivas. Exempelvis får inte byggande innebära att tillgänglighet försämrar, eller att nyckelområdens värden skadas. Vid framtida utveckling av bebyggelse ska utredningar klargöra konsekvenser och ange nödvändiga åtgärder för att säkerställa riksintressets värden.

RIKSINTRESSE NATURA 2000 - FÅGELDIREKTIVET

Redogörelse för intresset

Värden som förs fram är värdefulla områden med miljöer för skydd av inom EU naturligt förekommande fågelarter. Områden inom planområdet som omfattas av intresset karaktäriseras av naturtyper som är typiskt för sydlapskt fjällområde med fjällheddar, fjällbjörkskog och fjällnära höglänta barrskogar. Detta skapar särskilt goda förutsättningar för biotoper till sällsynta och ofta hotade fågelarter.

Utanför planområdet nordväst om Näsberget ligger fågel-skyddsområdet Marsevagge som ett särskilt viktigt biotopsområde med myrlandskap, tjärnar och Karsbäcken som meandrar genom landskapet innan den faller ner mot Tjulådalen i söder.

I planområdet kring Tjulträskluspen angränsar det större Tjulträsket med värdefulla miljöer i sina vatten- och strandområden.

Ställningstagande

Toppen av Näsberget och planområdets västra del från dess västra gräns till ca 1300 meter öster om Tjulåns inlopp. Utredningsområde U5 berörs direkt av område för fågeldirektivet. Inom detta område ska byggande alltid innebära särskild utredning och särskild hänsyn tas utifrån bevarandeplan för Natura 2000-område Vindelfjällen. Till detta är alla åtgärder inom området tillståndspliktiga som på ett betydande sätt kan påverka dess värden negativt.

RIKSINTRESSE NATURA 2000 ART- OCH HABITATDIREKTIVET

Redogörelse för intresset

De värden som förs fram är Vindelfjällen och Ammarnäsdeltat med dess värdefulla miljöer och arter. Ammarnäsdeltat utmärker sig för sitt värde som rastplats för många sällsynta och hotade fågelarter.

Området för art- och habitatdirektivet delar i mångt naturtyper och värden för fågeldirektivet, med tillägg av Ammarnäsdeltat liksom Vindelälven samt Tjulåns vattensystem. Dessa områdens värden delar i sin tur till stora delar de värden som finns beskrivna för riksintresse naturvård. Här finns värdefulla miljöer för flora och fauna och områdena är intressant ut ett botaniskt perspektiv genom att hålla både nordliga och sydliga arter som vårlök, smånunneört och fjällarnika. I Ammarnäsdeltat rastar varje år flyttfåglar av sällsynta arter som fjällgås innan de fortsätter mot häckningsplatser i Arjeplogsfjällen.

Ställningstagande

Planförslaget innebär ingen direkt påverkan på området. Utredningsområden har valts och utformats för att minimera påverkan på områdena. Däremot föreslås exploatering i anslutning till områdena. Detta skulle kunna ha en sekundär påverkan. Exempel på detta kan vara grumlande åtgärder uppströms diken som mynnar i skyddsområdet. I det fall exploatering av områden blir aktuell, ska dess direkta och sekundära effekter utredas med fastställande av lämpliga skyddsåtgärder, utifrån fastställda bevarandeplaner för respektive område. Till detta följer också tillståndsplikt för åtgärder som kan ha negativ påverkan.

RIKSINTRESSE TOTALFÖRSVARET

Redogörelse för intresset

Inom planområdet finns inga öppett redovisade riksintressen. Planområdet kan dock ändå vara berört av intressen som av sekretesskäl inte redovisas offentligt.

Ställningstagande

Alla förändringar av markanvändning som innefattar höga objekt ska samrådaskrav med försvarsmakten. Inom sammanhållen bebyggelse finns samrådskrav för objekt högre än 20 meter, utanför bebyggelse gäller högre än 45 meter.



3.6 Teknisk försörjning och underhåll

Kommunen ansvarar för den generella samhällsutvecklingen i hela kommunen. Det betyder att den har ansvar för teknisk försörjning och underhåll av vatten och avlopp, avfall, hälsa med mera. Den tekniska försörjningen är en viktig del av Ammarnäsområdet utveckling och ska skapa en god och trygg livsmiljö för besökare och bofasta.

3.6.1 Dricksvatten och avloppshantering

EU:s ramdirektiv för vatten syftar till att åstadkomma en god vattenkvalitet och en långsiktigt hållbar användning av vatten. Grundvattenförekomster ska bedömas med avseende på kemisk och kvantitativ status (vattenmängder). Ingen försämring av fastslagen status får ske. Inom Ammarnäs planområde är närområdet till vattentäkten utpekade som värdefull grundvattentillgång (SE 731733-555375). Området bedöms enligt vatteninformationssystem Sverige hålla god kvalitativ och kvantitativ status. Vindelälven är därtill en viktig ytvattenresurs och reservvattentäkt för Ammarnäs.

Större delen av fastigheterna i Ammarnäs by är anslutna till det kommunala verksamhetsområdet för vatten och avlopp (VA), med grundvattentäkt och tillhörande vattenverk, avloppsreningsverk och ledningsnät. Ett antal fastigheter inom planområdet har dock ännu enskilda avloppslösningar och ett fåtal även enskilt vatten, främst i östra delen av norra Ammarnäs samt längs Tjulträskvägens västra delar. Det kommunala VA-nätet står, som i hela landet, inför stora renoverings- och investeringsbehov som redovisas närmare i "Verksamhetsplan VA för Sorsele kommun".

Vattenverket ligger i norra Ammarnäs, nära Vindelån, och försörjs av en djupborrad brunn samt grävda infiltrationsbrunnar. Grundvattenförekomsten i Ammarnäs bedöms hålla god kvalitet och har kapacitet för höga säsongsbelastningar. Till vattenanläggningen hör ett vattenskyddsområde som fastställdes 1994, men som i allt väsentligt bedöms vara aktuellt.

Avloppsreningsverket, med kemfällningsteknik, ligger vid Söravan. Det renade avloppsvattnet släpps ut i Gautträsket.

Avloppsreningsverket har hög kapacitet för att klara stora belastningar under turistsäsongerna och verket bedöms även klara framtida utbyggnationer av fritidsbebyggelse med mera, men delar av ledningsnätet kan behöva förstärkas. Vid högvatten förekommer bräddning från pumpstationer. Det finns relativt få dagvattenbrunnar i Ammarnäs och vattnet från dessa leds efter enklare sandfång till Vindelälven.

I Ammarnäs, med sin närhet till Vindelälven, är det framförallt översvämningsrisk som bedöms kunna ha en större påverkan på VA-funktionerna, inte minst i framtiden med ett förändrat klimat. Översvämnningar och andra risker bedöms och hanteras i verksamhetsplanen för VA samt i kommunens beredskapsplan vid höga flöden.

Kommunens övergripande målsättning för arbetet med dricksvatten- och avloppshantering är att inom givna ekonomiska ramar bibehålla dagens goda status på det kommunala dricksvattennätet, att viktiga dricksvattentillgångar inte påverkas negativt samt att förbättra kretsloppsanpassningen i avlopps- och slamhanteringen. Dricksvattnet ska aldrig vara otjänligt. Andelen vattenprover "tjänligt med anmärkning" ska aldrig i hela kommunen överstiga 5 %.

Riktlinjer

— Kommunen ska, genom god information och förebyggande arbete till hushåll och verksamheter, minimera risker och belastning på VA-systemet.

— VA-nätet ska underhållas och förnyas kontinuerligt enligt fastställd VA-plan.

— Olyckor och andra risker som kan påverka vatten och avlopp ska hanteras utifrån kommunens beredskapsplan för VA-verksamheten. Risker inom vattenskyddsområdet kontrolleras särskilt.

— Tillkommande bebyggelse inom utredningsområdena ska i första hand kopplas in på det kommunala VA-nätet. Dagvattnet hanteras lokalt inom respektive område genom att minimera andelen hårdgjorda ytor samt genom infiltration i naturmark.

— Inom och i anslutning till vattenskyddsområdet ska miljöfarliga verksamheter inte etableras. Tillkommande bebyggelse och verksamheter ska kopplas in på det kommunala VA-nätet. Inom vattenskyddsområdet är det extra viktigt att markens reningsförmåga bevaras genom att stor andel naturmark sparas och att så små ytor som möjligt hårdgörs.

3.6.2 Dagvatten och svämrisiker

Ammarnäs har en mycket stor andel naturmark, grönytor och grusytor i förhållande till hårdgjorda ytor, även i centrala delarna. Dessutom finns det bara ett fåtal dagvattenbrunnar i området. Det bedöms därför inte relevant att utföra närmare beräkningar av svämrisiker med mera. Inför den fortsatta planeringen i utredningsområden har riktlinjer tagits fram.

Riktlinjer

— Andelen asfalterad och hårdgjord yta ska minimeras inom utredningsområdena.

— Väl tilltagna stråk och områden med naturmiljö ska bevaras inom och mellan utredningsområdena.

— Byggnation ska inte ske inom 100-årsflödena.

— Omhändertagande av dagvatten ska ske inom eller i direkt anslutning till utredningsområdena, främst genom lokal infiltration i naturmark.

3.6.3 Resurs- och avfallshantering

Avfallshantering är det sista ledet i vår användning av resurser. Den viktigaste frågan är att genom medvetna inköp och god hushållning minimera resursanvändning, svinn, användning av farliga ämnen och produkter med mera.

Ammarnäs by ingår i hämtningsområdet för Sorsele kommun, och har därmed hämtning av hushållsavfall i enskilda kärl varannan vecka. De nya utredningsområdena kommer att ingå i hämtningsområdet. Hushåll inom hämtningsområdet som komposterar och sorterar avfall på egen hand behöver inte ha kärl, utan kan välja enbart grundservice. Närmare riktlinjer finns i avfallsplanen och renhållningsföreskrifterna.

Vid Återvinningscentralen i anslutning till reningsverket kan hushåll och företag enligt särskilt avtal lämna trä, metall, brännbart grovavfall, miljöfarligt avfall, elektronik och restavfall, till exempel kakel och isolering. I korsningen Näsbergsvägen - Bergvägen finns en inlämningsstation för olika förpackningar och papper inom producentansvaret.

Ammarnäs har många fritidsboende som inte alltid befinner sig i sin fastighet vid hämtningsdagar, samt turister som vistas kortare perioder inom området. Kommunen har infört flera lösningar för att minska problem med nedskräpning och för att ge god service till fritidsboende och turister:

- Möjlighet att dela kärl mellan flera hushåll.
- Betalsäcksystem där kunden köper en särskild säck som de får lämna på anvisad plats vid affären när de åker från byn.
- Samarbete med Ammarnäs fiskevårdsområde för skötsel av sopkärl vid vissa fiskeplatser.

Kommunens övergripande målsättning med avfallshanteringen är att minska mängden avfall som deponeras eller går till avfallsförbränning, samt att minska avfallets farlighet. Kommunen ska skapa förutsättningar för detta, men hushåll och verksamheter har också ett stort ansvar för konsumtion, källsortering och ordning.

Riktlinjer

- Arbeta förebyggande och ge god information om konsumtion, hushållning och avfallshantering/källsortering i Ammarnäs.
- Möjligheter till förbättrad hushållning och minskat svinn ska ständigt undersökas i de kommunala verksamheterna.
- Miljökrav ska ställas på produkter vid inköp och upphandlingar till kommunala verksamheter, bland annat giftfria produkt- och materialval samt god återanvändning. Materialval, livsmedel och produkter inom förskola och skola ska analyseras extra noga ur hälso- och kvalitetssynpunkt.
- Samverkan med lokala aktörer för att öka användning och inköp av miljöanpassade, giftfria produkter samt skapa effektiva avfallslösningar för verksamheter, inte minst för turism, friluftsliv och tillfälligt boende.

3.6.4 Uppvärmningssystem

Den grundläggande energifrågan är att hushålla med energi. Det gäller allt från konsumtion av varor som alltid kräver energi, till hur byggnader och uppvärmningssystem planeras och utformas.

Skolan i Ammarnäs värms idag med en större bergvärmelanläggning. Övriga fastigheter inom planområdet har enskilda, och till stor del moderna och effektiva anläggningar, som drivs främst med berg- och jordvärme, pellets och ved. Bebyggelsen i byn ligger alltför utspritt för att kunna motivera ett större fjärrvärmesystem. Många av fritidshusen har direktverkande el som

basuppvärmning, kombinerat med till exempel vedkaminer, eftersom fastigheterna endast används under kortare perioder. De kommunala verksamheterna har genomfört energianalyser och åtgärder som till exempel utbyte till LED-ljus, isolering, fönsterbyten, utbyte till energisparande ventilationssystem, konvertering till värmepumpar med mera.

Bebyggelse inom de planerade utredningsområdena kommer att ha egna lösningar för uppvärmning. Det är viktigt att områdena planeras utifrån en effektiv energihushållning, från placering av byggnader till isolering och uppvärmningsteknik.

Riktlinjer

- Kommunen ska ständigt följa upp och effektivisera energianvändningen i sina egna lokaler och verksamheter.
- Fastighetsägare, verksamheter och personer som vill bygga hus i Ammarnäs ska ges god information om energihushållning och möjligheter till energieffektivisering.
- Krav på god energihushållning ska ställas vid nybyggnationer. Uppvärmning med direktverkande el ska om möjligt undvikas.

3.6.5 Elförsörjning

Etablering av storskalig elintensiv verksamhet ställer krav på elnätstrukturen i regionen. Beroende på i hur hög grad transmissionsnätet nyttjas kan investeringar behövas för att säkerställa elförsörjning. Ledtiderna för att få till stånd nya kraftledningar är ca 10 år och det kan ta upp till 15 år innan en ny transmissionsnätledning är i drift. Detta behöver beaktas i planeringen i allmänhet och vid planering av särskilt elintensiv verksamhet i synnerhet. I sådana fall är en tidig dialog med Svenska kraftnät viktigt. Till detta utgör transmissionsnät som region- och lokalnät också viktiga delar av totalförsvaret. Normalt behöver Svenska kraftnät alltid involveras vid etablering av verksamheter som förbrukar mer än 100 MW.

Förändringar av elnätstrukturen i regionen kan vara anmälningspliktigt enligt elberedskapslagen. Svenska kraftnäts elberedskapsföreskrift (SvKFS 2013:2) anger såväl vilka anläggningar som vilka typer av förändringar som omfattas av anmälningsskyldigheten. Den planerade förändringen ska i ett så tidigt skede som möjligt anmälas till Svenska kraftnät för att nödvändiga åtgärder ska kunna vidtas.

Riktlinjer

- Vid planering av elintensiv verksamhet ska dialog föras med Svenska kraftnät i ett tidigt skede.
- Vid etablering av verksamheter med förbrukning över 100 MW ska normalt Svenska kraftnät involveras.
- Förändringar av elnätstrukturen ska undersökas för eventuell anmälningsplikt till Svenska kraftnät.

3.7 Hälsa och säkerhet

För att uppnå en samhällsutveckling som motsvarar de målsättningar som finns om hållbar utveckling i Ammarnäs, är hälsa och säkerhet ett viktigt avsnitt. Här presenteras övergripande de ämnesområden som har bedömts som relevanta för Ammarnäs och planområdet.

3.7.1 Radon

Berggrunden i Ammarnäsområdet är skiftande och består bland annat av sedimentära bergarter, som kvartsrik gråvacka, men även mycket omvandlade bergarter som glimmerskiffer. På många platser inom planområdet ligger berget i dagen, medan det i lägre områden ofta är översvallat av isälvsediment och olika moränjordarter.

Radonhalterna från berggrunden varierar mycket inom Ammarnäs planområde. Förhöjda halter har uppmätts i många bostäder. Bland annat i centrala Ammarnäs från potatisbacken och upp mot Näsberget och Fälla, men även på vissa platser i norra Ammarnäs och längs Tjulträskvägen. Höga radonhalter kan förekomma i alla byggnader om konstruktionen är otät mot marken och byggnaden har högt undertryck. Radon kan även komma från bergborrade brunnar i Ammarnäsområdet. Det kommunala dricksvattnet håller låga radonhalter.

Förhöjda radonhalter kan förekomma inom alla utredningsområden i Ammarnäs och ska undersökas i samband med utredning och detaljplanläggning. Risken bedöms störst inom områdena U3, U5 samt eventuellt U4.

Riktlinjer

- Hög skyddsnivå, särskilt i bostäder med berggrund nära markytan.
- Tät platta rekommenderas i permanentbebyggelse.
- God ventilation med balanserat lufttryck samt undvika otätheter i rörgenomföringar.
- Radonhalten ska mätas i nya och ombyggda bostadshus, skolor och liknande samt i nya, bergborrade brunnar om dessa bedöms ligga inom riskområde.

3.7.2 Buller

Buller kan ge upphov till stora störningar och påverkan av livskvalitet och hälsa. Buller påverkar också olika människor på olika sätt, beroende på vilken typ av ljud som uppstår. Vanliga upphov till buller finns ofta i samband med vägar, järnvägar, industrier, byggarbeten, konserter och uppträdanden, ljud från grannar med mera.

Ammarnäs har ingen större genomfartsväg eller annan trafik som i högre utsträckning kan ge upphov till buller i samband med infrastruktur och transporter. Däremot kan det vid enstaka tillfällen uppstå buller i samband med byggnation, anläggning och liknande. Byn är en strategisk utgångspunkt för helikoptertransporter under vissa delar av året. Denna verksamhet pågår dock säsongvis och har inte bedömts påverka omgivningen på ett oacceptabelt sätt. Utifrån Infrastrukturpropositionen 1996/97:53 riktvärden för trafikbuller anges följande riktvärden som ej bör överskridas vid väsentlig byggnation av infrastruktur. För riktvärden gällande nybyggnation av bostäder hänvisas till riktlinjer för bullernivåer i förordningen 2015:216 om trafikbuller vid bostadsbyggnader.

- 30 dB(A) ekvivalentnivå inomhus,
- 45 dB(A) maximalnivå inomhus nattetid,
- 55 dB(A) ekvivalentnivå utomhus (vid fasad),
- 70 dB(A) maximalnivå vid uteplats i anslutning till bostad.

Ekvivalentnivå är en nivå av medelvärdet av ljudnivån, där antal fordon och fordonens hastighet har störst inverkan. I Ammarnäs finns idag ingen känd bullerproblematik. Kommunens utgångspunkt är att man utifrån praxis inte ska behöva utsättas för ekvivalentnivå vid fasad som överstiger 65 dB(A). Om detta gränsvärde överstigs måste åtgärder vidtas.

Riktlinjer

- Buller och bullerproblematik ska alltid beaktas vid verksamheter som kan ge upphov till sådant. Generellt ska inte människor behöva utsättas för högre ekvivalentnivå än 65 dB(A) vid fasad utan att åtgärder vidtas.



Fotograf: Krister Börjesson

3.7.3 Ras och skred

Ras och skred är viktiga faktorer att beakta för att skapa ett tryggt och säkert Ammarnäs. Vid all planering inom planområdet ska förhållanden och konsekvenser för ras och skred uppmärksammas. I Ammarnäsområdet är det framförallt erosion från strömmande vatten som har en betydande påverkan. Inom planområdet rinner två större strömmande vattendrag som kan ha avsevärd påverkan på erosion och markstabilitet. Det finns också ett större antal bäckar som vid vissa förhållanden kan stiga väldigt snabbt, exempelvis vid kraftigt regn eller vårflood. Området ligger också i direkt anslutning fjällområdet, som generellt är utsatt för en vårflood som kan ge upphov till ras och skred. Detta gäller inte bara för de större vattendragen, utan även i anslutning till fjällsidor, där risk kan finnas för slasklavin. Till detta ligger också de mest attraktiva lägena för bebyggelse i sådan topografi som kan vara utsatt för ras och skred.

Känd erosionsproblematik finns idag i området kring bron över Tjulån för väg 363. Under året uppförs erosionskydd vid angivna områden i karta. Området har låga strandkanter, vilket



medför en relativt långsam utveckling av eroeringen. Kapellet och gamla "Fjällro" på norra stranden ligger i riskområdet. Kommunen bevakar särskilt utvecklingen i detta område för ytterligare åtgärder vid behov.

Även om erosionsproblematiken i dagsläget är kartlagd är det viktigt att bevaka framtida utveckling. Kommunen är medveten om att förändringar i flodbädden, i anslutning till större översvämningar, kan påverka strömriktning och ge upphov till nya riskområden.

Översiktlig bedömning av klimatförändringarnas påverkan

Snösmältning, kraftigt regn och tjällossning har påverkan på geotekniska förutsättningar. Under höst och vår är avdunstningen generellt lägre än under sommarmånaderna. Sammantaget betyder en ökad mängd vatten i marken att risken för ras och skred ökar. Framtida klimatförändringar väntas öka säsongsvis nederbörd liksom antalet nollgenomgångar. Med ovan beskrivna förutsättningar ska detta ligga till grund för framtida planering vid frågor i anslutning till risker för ras och skred.

Klimatförändringar antas påverka förutsättningarna för ras och skred i området. Det är dock osäkert på vilket sätt detta kommer att ske. Exempelvis finns i dagsläget inga erfarenheter av slasklaviner eller slamskred, trots att topografin och jordförhållanden kan ge förutsättningar för detta. Exempelvis skulle en framtida större nederbörd och ändrade säsongsvisa tjälförhållanden kunna ha en stor påverkan. Detta gäller speciellt för de områden som tekniskt har potential för ras och skred, mindre bäckar liksom utsatt topografi. Dessa områden måste bevakas fortlöpande.

För närvarande har ingen detaljerad ras- och skredinventering genomförts i närhet. Kommunen ser det som en nödvändighet att se över möjligheterna för framtagande av ny ras- och skredinventering för Ammarnäsområdet.

Utgångspunkter för planering i anslutning till ras och skred

Kända områden med ras- och skredproblematik:

- Erosionsområde kring bron över Tjulån vid väg 363.
- Erosionsområde på båda sidor av Tjulån i höjd med "Fjällro" och gamla kapellet.

Område som kan innebära ytterligare geotekniska utredningar:

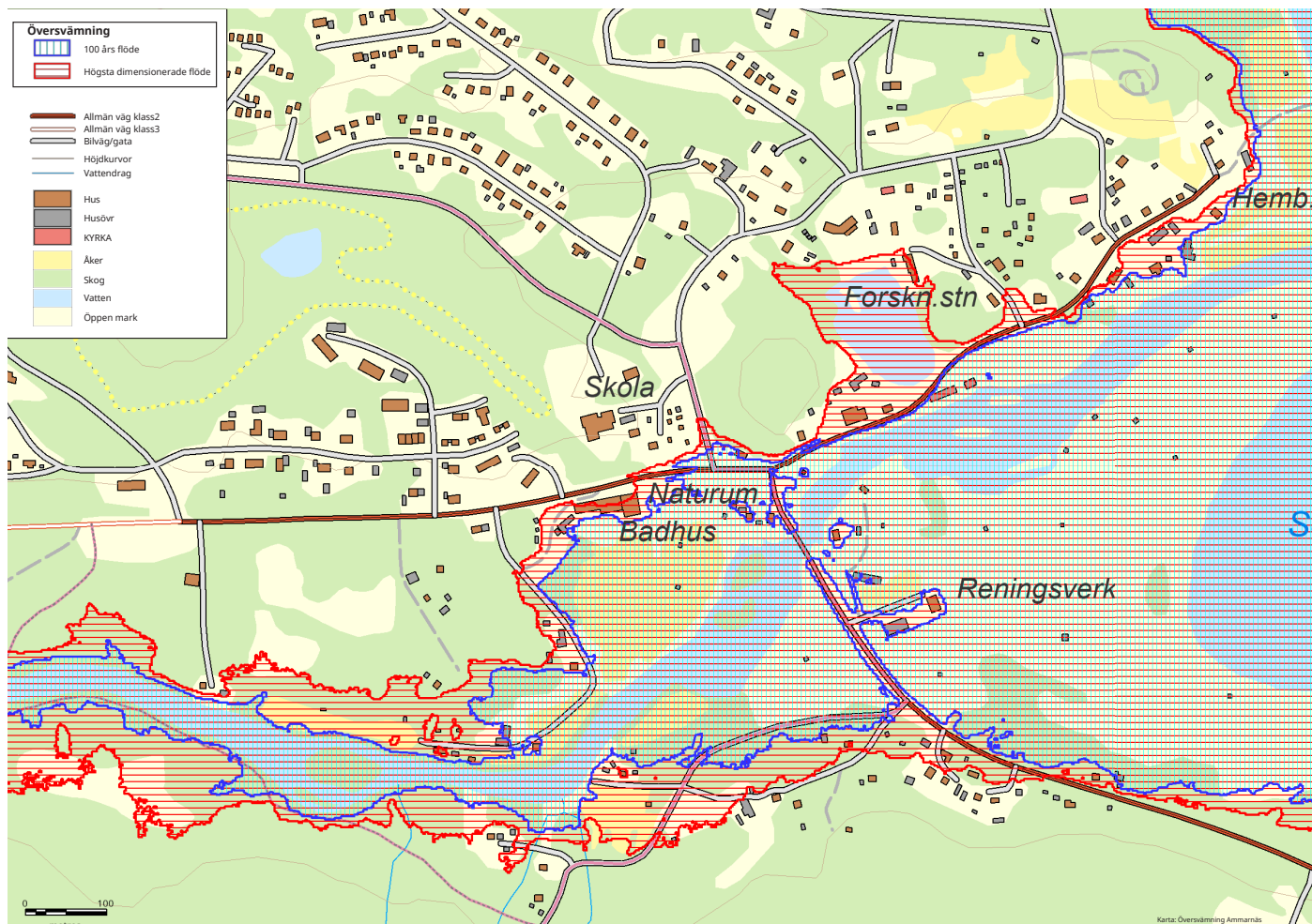
- Området Karsbäcken.

Underlag för eventuella restriktioner tas fram i samband med vidare planering där detta bedöms nödvändigt. Riktlinjer för vägledning av sådana restriktioner:

- Mätning och övervakning.
- Säsongsvis förhöjd beredskap.
- Förstärkning av mark för befintlig eller planerad bebyggelse.
- Utrymning vid överhängande fara för skred.

Riktlinjer

- Vid all exploatering inom planområdet ska risk för ras, skred och erosion beaktas.
- I kända riskområden ska särskild bevakning och beredskap finnas.
- Utredda möjligheterna till ny ras- och skredinventering.



3.7.4 Översvämning

Med Tjulån och Vindelån som rinner genom hela planområdet, är det särskilt viktigt att ha en god planering för risker i anslutning till översvämning. Vid särskilda förhållanden kan vattennivån stiga väldigt snabbt till mycket höga nivåer. Översvämningar kan ha stora konsekvenser ekonomiskt, socialt och ekologiskt. Skyfall och kraftiga regn kan höja vattennivån anmärkningsvärt mycket.

I Ammarnäs är det dock framförallt vårfloden som historiskt sett har haft störst betydelse i fråga om översvämningar. Med stora snömagasin i fjällområdet, kan en kombination av förutsättningar och händelser leda till att smältvatten fyller älven och ån över dess breddar.

Kommunen har en relativt lång praktisk erfarenhet av att hantera översvämningssituationer. Inom område för 100-årsflöde finns ett antal utsatta fastigheter, främst i området strax ovanför Tjulåns mynning i Gausträsket. Utsatta byggnader är bland annat gamla kapellet och Fjällro, Guidecenter och enstaka hus 500-700 meter uppströms bron över Tjulån. I kommunens handlingsplan för översvämning anges riktlinjer och föreslagna åtgärder vid översvämning. Detta innefattar bland annat täckning av husgrunder med plast, stängning av ledningsnät och pumpåtgärder. Ammarnäs har till skillnad från Sorsele inga permanenta översvämningssvallar, men beredskap för vallbyggnad finns vid behov.

Med framtida klimatförändringar antar kommunen att förutsättningarna för översvämningar kommer att förändras. Med större och mer frekvent nederbörd, bedöms risken generellt att

öka för betydande översvämningar och 100-årsflöden. Kommunen bör därför specifikt för planområdet se över och uppdatera befintlig handlingsplan för översvämning.

Planen föreslår ingen bebyggelse inom område för 100-årsflöde. Tidigare föreslagen markanvändning har justerats för att undantas högsta gräns för 100-årsflöde.

Riktlinjer

- Planering och exploatering ska alltid ske utifrån de utbyggda vattendragens naturliga kretslopp och förutsättningar.
- Områden med bebyggelse i anslutning till Tjulåns mynning och uppströms ska särskilt bevakas för insatser vid risk för översvämning.
- Inom områden som hotas av 100-årsflöde bör ingen ny bebyggelse uppföras, med undantag för enkla byggnader som garage och uthus.
- Inom områden som hotas av högsta dimensionerade flöde, kan samhällsfunktioner av mindre vikt och mindre miljöpåverkan lokaliseras.
- Lokalisering av riskobjekt och samhällsfunktioner av betydande vikt, inkluderat sammanhållna bostadsbebyggelse, bör endast ske utanför områden med risk för översvämning.



3.7.5 Förorenade områden

Där det tidigare har legat industrier eller andra verksamheter kan marken vara förorenad. När en sådan verksamhet har avslutats ska föroreningsskador utredas. Inom planområdet finns ett antal objekt som antingen inte har klassats, eller klassats till måttlig risk. Risken att föroreningar sprids är större i samband med ökade vattenflöden, exempelvis i anslutning till översvämningar. Utifrån Ammarnäs förutsättningar bör därför detta beaktas särskilt i framtida planering.

Riktlinjer

- Vid all planering som innebär förändrad markanvändning ska förorenade områden beaktas.
- För att kunna använda områden för ny markanvändning ska efterbehandlingsåtgärder genomföras där underlag och ansvar klargjorts.

3.7.6 Säkerhetsavstånd vid byggande

För objekt som inte ligger inom detaljplan och som inte kräver bygglov gäller enligt väglagen en tillståndspliktig zon på minst tolv meter från en väg. Inom detta område ska det om möjligt inte finnas byggnader eller andra anordningar som kan äventyra trafiksäkerheten. Länsstyrelsen beslutar om tillstånd inom tillståndspliktig zon från väg. För vissa vägar gäller en utökad tillståndsplikt på 30 eller 50 meter. När detaljplan upprättas ska kommunen samråda med Trafikverket för att se till att hänsyn till trafiksäkerheten tas inom den tillståndspliktiga zonen.

Avstånd för byggnad eller byggnadsdel till spänningsledning, högst 55 kv är minst 5 meter. Över 55 kv gäller minst 5 meter plus spänningstillägg utanför detaljplanelagt område och minst 10 meter inom detaljplanelagt område.





Fotograf: Krister Börjesson

Genomförande

Översiktsplanen visar vägen för framtiden

Ett av de viktigaste verktyg som kommunen har för att planera på kortare och längre sikt är översiktsplanen. Det är också viktigt att visa på möjligheter för hur man kan genomföra planen. Här följer en beskrivning på hur föreslagen bebyggelse och mark- och vattenanvändning kan gå från skrivet ord till handling.

4.1 Översiktsplanen visar vägen

Översiktsplanen visar inriktning och vägledning för beslut i överensstämmelse med plan- och bygglagen, miljöbalken och annan relevant lagstiftning. Översiktsplanen är till stor del styrande för kommunens myndighetsutövande vid exempelvis bygglov och annan fysisk planering. Den kan också vara grund till beslut för andra myndigheter.

Översiktsplanen är på så vis kommunens handlingsprogram. Den ger viktig information och anvisningar till kommunens framtagande av budget. Det ger också stöd till uppdrag för kommunala verksamheter, nämnder och utskott, för att kunna arbeta aktivt för genomförande av översiktsplanens riktlinjer.

Gentemot aktörer utanför den kommunala organisationen

ger den viktiga signaler för vilken typ av utveckling kommunen tänker sig. Här får exploitörer och andra aktörer på marknaden veta vilka spelregler som gäller för mark- och vattenanvändning.

4.2 Uppföljning

När det gäller kommunens egna myndighetsbeslut genom uppdrag, investeringar och liknande, bör dessa följas upp. När investeringar görs i Ammarnäs, bör ansvarig kommunal instans redogöra för hur man har tagit hänsyn till den fördjupade översiktsplanens syften och intentioner. För att kunna gå i den riktning som planen anger kommer det att krävas ett långsiktigt och fortgående utredningsarbete. Det kommer också att krävas att aktiviteter och insatser påbörjas.

4.3 Definition för genomförande

Perioden som översiktsplanen planerar för är lång. Kommunen kontrollerar inte alla faktorer i anslutning till byggande, exempelvis utbyggnadstakt med mera. Där det är möjligt, exempelvis i det egna markinnehavet, kan kommunen göra mycket för att med eget handlande styra genomförandet.

Genomförandet berör först och främst förslag till åtgärder inom det egna markinnehavet. I övriga delar av planen är utvecklingsförslagen i hög grad beroende av andra exploatörer och fastighetsägare, med den handlingskraft som dessa har. För väg 363 är Trafikverket huvudman fram till hembygdsgården i öst och Tjulträsk by i väst. I de fall där utveckling och förändringar vill genomföras i anslutning till dessa vägvägningsdelar ska det samrådast med Trafikverket.

I dagsläget bedöms planberedskapen relativt god för bostäder i Ammarnäs. Här är det dock viktigt att skilja på bostäder för permanentboende och fritidsboende. Kommunen vet att efterfrågan är förhållandevis hög på tomtmark, generellt i fråga om fritidshusbyggnad. En målsättning är att utvecklingen ska gå samma väg i fråga om permanent åretruntboende. Därför bör kommunen löpande utreda möjligheterna för framtagande av ny tomtmark. Om inte särskilda skäl finns bör lediga tomter säljas och exploateras först, innan nya områden tas fram. Efterfrågan styr utbyggnadstakt och nya områden planeras och exploateras utifrån detta.

Kommunen har ansvar för byggande av allmänna anläggningar till kommunala verksamheter, som fritids- och kulturanläggningar, barnomsorg, skolor och olika bostadsformer för personer med särskilda behov. Till detta ansvarar kommunen för utbyggnad av viss infrastruktur relaterad till exempelvis vatten och avlopp, trafik, energi, parker och grönområden.

Verksamheternas behov av mark kan planeras inom lämpliga områden inom kommunens markinnehav. I dagsläget bedöms planberedskapen tillfredsställande utifrån den efterfrågan som finns för verksamhetstomter. I händelse av en ökad efterfrågan ska kommunen, om lämpligt, påbörja nödvändiga planeringsarbeten. Oavsett om detta handlar om kommunmark eller privatägd mark.

De områden som planen föreslår för ny bebyggelse, friluftsområden med mera utreds vidare i anslutning till arbete med detaljplanering.

4.4 Insatsområden

Sorsele kommun arbetar oavbrutet med förbättring. Den fortgående verksamheten kräver alltid investeringar av olika slag. Redan idag pågår arbeten som föreslås av planen, men inför framtiden bör planeringen ta fram en särskild prioritering för att snabbare uppnå en långsiktigt hållbar utveckling. Inte alla åtgärder som listas har direkt koppling till mark- och vattenanvändning. Dessa fyller dock viktiga funktioner för planens strategiska funktion i ekonomisk, social och ekologisk utveckling.

För att uppnå de målsättningar som finns för strategisk utveckling och hållbarhet, föreslås kommunen stärka och kommunicera särskilda insatsområden. Kommunen bör också ta fram prioriteringsordning för dessa för att öka planens verkningssgrad.

4.4.1 Pågående arbete

- Bredbandsutbyggnad.
- Skapa en flexibel planering, som planen anger, där olika kombinationer av boende och verksamheter kan väljas utifrån efterfrågan och behov av hänsyn till olika värden.
- Omvandlingsarbete för skolgård.
- Arbeta för att bibehålla Ammarnäs genuina karaktär med natur, kultur och småskalighet, samtidigt som en nödvändig expansion underlättas.

4.4.2 Förslag finansierade av kommunen

- Inköp och upphandling. Kommunen ska så långt som möjligt

välja lokala varor och tjänster, ställa miljökrav samt verka för samverkan och dialog mellan kommun och näringar. Stärka arbetet med bra dialoger och samverkan, både kring utvecklingsfrågor och intressekonflikter. Detta blir tydligt i kommande arbete med utvecklingsområdena.

- Utepedagogik och entreprenörskap. Skolan ska sträva mot att ha med utepedagogiska inslag i undervisningen. Skolan ska hålla en hög kvalitet som kännetecknas av trygghet och som, utöver baskunskaperna, fortsätter sitt arbete med miljöfrågor.
- Kommunen ska arbeta för fler lokala utbildningar och distanslösningar, liksom sträva mot ett ökat samarbete med högre forskning och utbildning, liksom delning av tjänster mellan företag.
- Energihushållning. Förbättrade transporter, transfersystem och digitala system som ger bättre tillgänglighet och energihushållning för ortsbor och besökare. Energianvändning ska vara effektiv och försörjas med förnybar och lokalförsörd energi, exempelvis bioenergi, geotermisk energi med mera.
- Stärka friluftslivet genom arbete i utredningsområden med inriktning på friluftsliv.
- Samverkan för vägunderhåll som säkerställer tillgång till Vindelfjällens naturreservat året runt.
- Utreda möjligheten till ytterliggare parkeringsmöjligheter i anslutning till byn och andra viktiga målpunkter inom planområdet.
- Utreda möjligheten till infrastruktur anpassad efter fotgängare.
- Mer fokus på förebyggande hälsoarbete, inte minst barn och ungdomars uppväxtvillkor och trivsel samt psykisk hälsa.

4.4.3 Samverkansförslag - kommun och andra aktörer

- Social hållbarhet. Stärka föreningsliv, kultur, friluftsliv, integration och folkhälsa. Satsa extra på barn, ungdomar och unga kvinnor.
- Upprätthålla grundservice för boende och besökare med affär, drivmedel, skola, tillgänglighet till mat, boende och hälsovård med mera.
- Naturresurser och ekoturism. Näringarna som utnyttjar ekosystemtjänster ska stärkas och kommuniceras. Exempelvis inom unika matråvaror, fiske, jakt, naturupplevelser samt vatten-, landskaps- och viltvård.
- Ett gott värdskap med välkomnande attityd hos alla. Lyfta fram goda exempel och visa på resultat.
- Jordbruk och rennäring. Lönsam basproduktion och produktutveckling ska särskilt understödjas och utvecklas i samarbete med lokala aktörer.
- Ännu bättre tillgänglighet och marknadsföring av värdefulla och sevärda natur- och kulturmiljöer. Fler aktivitetsföretag och guider inom besöksnäringen.
- Möjliggöra både ombyggnationer och nybyggnationer för att öka antalet bäddar i området.
- En stabil och på sikt ökad befolkning. Fokus på alla åldrar, inte minst barn och ungdomars uppväxtvillkor och tjejers/kvinnors intressen, och med ett breddat fritidsutbud.
- Skapa bättre förutsättningar för hållbara kommunikationer. Bättre bussanslutningar, alternativa drivmedel med mera.
- Bättre kunskap om klimatförändringarnas långsiktiga effekter på natur, risker och näringar.
- Förbättra skyltning som stärker friluftslivets värden.